

”Tää jopa niin kun tuntuu toiselta kodilta.”

JOPO-luokkalaisten kokemuksia peruskoulun päättämisestä sosiaalisen pääoman näkökulmasta

Anni Castrén
Elina Karstinen

Opinnäytetyö
Joulukuu 2013

Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tekijä(t) Sukunimi, Etunimi Castrén, Anni & Karstinen, Elina	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 16.12.2013
	Sivumäärä 54+4	Julkaisun kieli Suomi
		Verkkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi OPINNÄYTETYÖN NIMI ”Tää jopa niin kun tuntuu toiselta kodilta.” JOPO-luokkalaisten kokemuksia peruskoulun päättämisestä sosiaalisen pääoman näkökulmasta		
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Sukunimi, Etunimi Kiiskilä, Taja		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää Laukaan JOPO-luokkalaisten kokemuksia peruskoulun viimeisestä vuodesta. JOPO-luokan eli joustavan perusopetuksen luokan pyrkimyksenä on vähentää nuorten syrjäytymistä. JOPO-luokalle hakeudutaan suorittamaan peruskoulun viimeinen luokka ja tarkoituksena onkin että kaikki oppilaat saisivat peruskoulun päättötodistuksen. Tutkimuksemme on toteutettu laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Haastattelimme tutkimukseen yhteensä kahdeksaa Laukaan JOPO-luokkalaista. Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluna, joihin olimme valinneet yhteensä kuusi teemaa. Teemoiksi valitsimme perustiedot, hakeutumisen JOPO-luokalle, koulunkäynnin, sosiaaliset suhteet, työharjoittelut sekä tulevaisuuden. Viitekehikseksi valitsimme sosiaalisen pääoman näkökulman, minkä kautta lähdimme analysoimaan tutkimustuloksia. Mielestämme oppilaiden sosiaalinen pääoma on yksi merkittävä tekijä syrjäytymisen ehkäisyssä. Kaikki haastateltavamme kertoivat hyötynensä JOPO-luokan opinnoista ainakin jossain määrin. Hyötyjä löysimme useilta eri osa-alueilta ja jotkin oppilaat olivat hyötynneet JOPO-luokalla opiskelusta hyvinkin paljon, toiset vähemmän. Kaikki haastateltavistamme yhtä lukuunottamatta saivat peruskoulun päättötodistuksen, yksi jäi vielä vuodeksi JOPO-luokalle. Suurin osa myös pääsi jatko-opintoihin. Valitsimme aiheen sen ajankohtaisuuden ja kiinnostavuuden vuoksi. Tutkimuksemme perusteella koemme, että JOPO-luokasta on hyötyä peruskoulun päättämisessä. Tässä tutkimuksessa saimme huomata JOPO-luokan vaikuttavan erityisen myönteisesti oppilaiden koulunkäyntiin ja koulumotivaatioon.		
Avainsanat (asiasanat) JOPO-luokka, syrjäytyminen, syrjäytymisen ehkäisy, laadullinen tutkimus, teemahaastattelu, sosiaalinen pääoma		
Muut tiedot		

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

DESCRIPTION

Author(s) Castrén, Anni & Karstinen, Elina	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 16122013
	Pages 54+4	Language Finnish
		Permission for web publication (X)
Title "This even feels like another home". JOPO-graders' experiences of graduating from comprehensive school in the frame of reference of social capital		
Degree Programme Social Services		
Tutor(s) Kiiskilä, Taja		
Assigned by		
Abstract The purpose of this thesis was to examine JOPO-graders' experiences of their last school year. The purpose of the JOPO-class or flexible basic education is to reduce the marginalization of the youth. Pupils come to the JOPO class to perform the last year of the comprehensive school. The purpose of JOPO class is that all of the pupils receive school leaving certificates. This study was implemented as qualitative research. A total of eight pupils of Laukaa's JOPO class were interviewed for the study. The interviews were conducted as theme interviews for which six themes had been chosen. The themes were basic information, reasons for coming to the JOPO class, school attendance, social relationships, internships and future. As a frame of reference the perspective of social capital was chosen, and this perspective formed the basis of the analysis of the results. The authors of this work regarded the pupils' social capital as one significant factor in the prevention of social exclusion. All of the interviewees stated that they had benefitted from their JOPO class studies at least to some extent. Benefits in several different areas were reported, and some students had greatly benefitted from the JOPO class, and some to a smaller degree. All but one the interviewees had received a school leaving certificate. The one without the certificate was going to stay in the JOPO class for one more year. The majority of the students had also managed to find a place for further studies. This topic was chosen because it was of great current interest. On the basis of this study it can be stated that the JOPO class is useful with regard to graduating from comprehensive school. According to the results, the JOPO class seemed to affect the pupils' school attendance and motivation in a highly positive way.		
Keywords JOPO class, marginalization, the prevention of marginalization, qualitative research, theme interview, social capital		
Miscellaneous		

Sisältö

1 Johdanto	6
2 Syrjäytyminen	8
2.1 Koulu ja syrjäytyminen.....	9
2.2 Syrjäytymisen ehkäisy	10
3 Sosiaalinen pääoma	12
3.1 Sosiaalinen luottamus	14
4 JOPO-luokan esittely	16
4.2 Erityisopetus	17
4.3 Kouluviihtyvyys	18
4.4 HOJKS	18
5 Tutkimuksen toteuttaminen.....	20
5.1 Tutkimuskysymykset	22
5.2 Laadullinen ja määrällinen tutkimus	23
5.3 Teemahaastattelu.....	24
5.4 Aineiston analysointi.....	26
5.5 Tutkimuksen eettisyys	27
5.6 Tutkimuksen luotettavuus.....	29
6 Tutkimustulokset ja taustatiedot.....	30
6.1 Hakeutuminen JOPO-luokalle	31
6.2 Koulunkäynti JOPO:ssa.....	33
6.2.1 Arvosanat ja poissaolot JOPO-luokalla.....	34
6.2.2 Mahdolliset päivärytmin ja elämän muutokset	36
6.2.3 Työssäoppiminen JOPO:ssa	37

6.3 Sosiaaliset suhteet JOPO-luokassa	38
6.4 Tulevaisuus	39
7 Johtopäätökset	41
8 Pohdinta	45
Lähteet	50
Liitteet	55
Liite 1 Haastattelulupa vanhemmilta	55
Liite 2 Haastattelukysymykset	57

1 Johdanto

Syrjäytyminen on ollut viime aikoina näkyvästi esillä eri medioissa. Syrjäytymisestä puhutaan kustannuksina yhteiskunnalle ja mielestämme liian usein ihmiset ja heidän ongelmansa jäävät kustannuslukujen varjoon. Vaikka sitä ei voi kieltää, etteikö syrjäytyminen tulisi yhteiskunnalle kalliiksi. Yksi syrjäytynyt maksaa yhteiskunnalle noin 43 000 euroa vuodessa, jos kuluihin lasketaan työmarkkinatuen ja asumistuen lisäksi saamatta jäänyt työpanos (alimmillaan 33 000 €) (Nuorten koulutuksen keskeyttäminen ja sen hinta. n.d). Mielestämme olisikin tärkeää panostaa entistä enemmän ennaltaehkäiseviin toimiin. Jos niistä säästetään, tulee se vastaan myöhemmin entistä kalliimpina kustannuksina. Myös jo syrjäytynyttä on vaikeampaa auttaa. Olemme sitä mieltä, että JOPO-luokat ja niiden kaltaiset syrjäytymistä ennaltaehkäisevät toimet ovat hyvin tärkeitä, niin kustannuksia ajatellen, kuin yksittäisiä ihmisiä. Siksi valitsimmekin aiheeksemme tällaisen tärkeän yhteiskunnallisen ilmiön.

Saimme idean opinnäytetyön aiheeseen Annin työharjoittelun kautta, jonka aikana Anni pääsi tutustumaan tarkemmin Laukaan JOPO-luokan toimintaan. Koimme molemmat aiheen kiinnostavana ja ajankohtaisena, joten valinta aiheen suhteen oli helppo tehdä, kun idea oli vireillä. Aiheesta ei ole tehty juuri-kaan tutkimuksia, emmekä löytäneet opinnäytetöitä suurempia tutkimuksia aiheesta. Tästä syystä opinnäytetyön teko oli kiinnostavaa ja tuntui tarpeelliselta, mutta toisaalta se asetti myös tutkimukselle haasteita, koska emme pystyneet peilaamaan omia ajatuksiamme ja tuloksiamme aiempiin tutkimuksiin.

Tutkimuksemme tarkoituksena oli kartoittaa miten Laukaan JOPO-luokkalaiset itse kokevat JOPO-luokan syrjäytymisen ehkäisyn näkökulmasta. Työssämme paneuduimme JOPO-luokkalaisten omiin kokemuksiin haastattelujen kautta. Koimme tärkeänä saada juuri nuorten oman äänen kuuluviin. Aloitimme työmme melko kiireisellä aikataululla, sillä idea työhön tuli vasta maalis-

huhtikuussa. Meidän oli ehdittävä valmistella ja pitää haastattelut ennen koulun loppua kesäkuun alussa. Tästä syystä jouduimme tinkimään työn laadustan verran, ettemme ehtineet tehdä opinnäytetyön teoriaa ennen haastattelujen tekoa. Kuitenkin perehdyimme aiheeseen etukäteen, jotta pystyimme laatimaan kysymykset haastatteluja varten. Saimme apua opettajamme lisäksi myös Ehyt Ry:n erityissuunnittelija Antti Maunulta näkökulman valinnassa, sekä vinkkejä haastattelun laatimiseen. Olimme Maunuun yhteydessä sähköpostitse.

Valitsimme viitekehyyksi sosiaalisen pääoman, sillä se on laaja ja monipuolinen näkökulma. Mielestämme sosiaalinen pääoma on keskeisessä osassa myös syrjäytymisen ehkäisyn kannalta, joten oli kiinnostavaa peilata sitä JOPO-luokkaan. JOPO-luokan tarkoituksena on mahdollistaa peruskoulun päättötodistuksen saaminen ja sitä kautta myös ennaltaehkäistä syrjäytymistä. Sosiaalinen pääoma viitekehyyksenä ei kuitenkaan ollut kaikista helpoin valinta tämän työn kannalta, sillä sosiaalista pääomaa on tutkittu melko vähän lasten ja nuorten näkökulmasta. Jouduimme työssämme siis yleistämään joitain sosiaalisen pääoman teorioita päteviksi myös nuorten suhteen.

Näin laajan tutkimuksen tekeminen oli meille kummallekin aivan uutta, joten matkalla tuli vastaan paljon seikkoja, jotka olisimme voineet tehdä eri tavalla, jotta lopputulos olisi voinut olla vielä parempi. Tämän prosessin aikana olemmekin oppineet paljon tutkimuksen teosta ja siitä, kuinka pienillä asioilla ja valinnoilla voi olla merkittävä vaikutus tutkimuksen tuloksen kannalta. Opinnäytetyömme teko on ollut meille kuin tutkimusmatka uuteen maailmaan; mielenkiintoista ja antoisaa.

2 Syrjäytyminen

Syrjäytyminen on laaja käsite, sillä ihmisten on katsottu syrjäytyvän milloin mistäkin. Yleisimpiä instituutioita, joista ihmiset syrjäytyvät ovat työ, koulu, sekä kaveripiiri. Yleinen yhdistävä tekijä syrjäytymiselle on kuitenkin se, että sen katsotaan olevan negatiivinen asia. (Suutari. 2001, 125-126) Syrjäytymistä ei voi tapahtua ilman yhteisöä ja sen normeja (Koivula. 2005, 41). Syrjäytyminen on tullut nykypäivänä vahvasti osaksi yhteiskunnallista keskustelua. Sen myötä käsite syrjäytyminen on myös sekoittunut osaksi muita samankaltaisia termejä. (Suutari. 2001, 125-126)

Syrjäytymiseen on olemassa selkeästi kaksi eri termiä: syrjäytynyt ja syrjäytymisvaarassa oleva. Syrjäytyneen ihmisen yhteiskuntakelpoiseksi saattaminen vaatii paljon eri alojen yhteistyötä sekä resursseja. (Huhtanen. 2011, 37) Syrjäytymisvaarassa olevilla henkilöillä on huono-osaisuutta elämän eri osa-alueilla, kun taas jo syrjäytyneellä riskit ovat toteutuneet. Kun puhutaan koulutuksen ulkopuolelle jäämisestä, puhutaan koulutuksellisesta syrjäytymisestä, mikä ei vielä ole varsinaista yhteiskunnallista syrjäytymistä. Yhteiskunnalliseen syrjäytymiseen liittyy aina muitakin elementtejä kuten esimerkiksi päihdeongelmia, köyhyyttä ja yksinäisyyttä. (Koivula. 2005, 40) Myös meidän tutkimuksessamme nuoret ovat vasta siirtymävaiheessa, joten vaikkei peruskoulun päättötodistusta saisikaan, ei näitä nuoria luokiteltaisi syrjäytyneiksi muuten kuin koulutuksen osalta.

Syrjäytyminen yhdistetään usein alaluokkaisuuteen, huono-osaisuuteen sekä köyhyyteen, usein se sekoitetaan myös käsitteeseen marginalisaatio. Marginalisaatio ja syrjäytyminen eroavat kuitenkin toisistaan niin, että syrjäytymisen katsotaan olevan prosessi huono-osaistumista, kun taas marginaalisaatiolla ei välttämättä ole mitään tekemistä huono-osaisuuden kanssa. Marginalisaatiolla

tarkoitetaan siis pääasiassa valtavirrasta ulkopuolella olemista syystä tai toisesta. (Suutari. 2001, 125-126)

Syrjäytymistä voidaan tarkastella useista eri näkökulmista. Yleisimpiä näkökulmia syrjäytymiselle ovat yksilön, yhteiskunnan, sekä sosiaalisten ryhmien näkökulmat. Nämä näkökulmat ovat kuitenkin usein sekoittuneet keskenään. (Suutari. 2001, 127) Tämän opinnäytetyön kannalta keskeisintä on syrjäytymisen yksilön tasolla, sillä silloin käsittelyssä on yksittäisen ihmisen kohdalla ilmenevät ongelmat kuten esimerkiksi syrjäytyminen koulusta, palkkatyöstä tai sosiaalisista suhteista. Syrjäytymisen määrää voidaan luokitella sen mukaan, kuinka monella osa-alueella yksilöllä on ongelmia. (Suutari. 2001, 128-129)

Syrjäytyminen voidaan jakaa myös viiteen eri tasoon prosessimallin mukaan. Taso yksi johtaa tasoon kaksi ja niin edelleen, jollei syrjäytymistä pystytä ehkäisemään tarpeeksi ajoissa. Ensimmäinen taso on ongelmia koulussa tai kotona, toinen syrjäytymisen taso on epäonnistuminen koulussa, tai koulun keskeyttäminen. Nämä kaksi ensimmäistä tasoa ovat keskeiset erityisesti tämän tutkimuksen kannalta. Kolmas syrjäytymisen taso on huono työasema, joka puolestaan johtaa neljänteen tasoon, eli taloudellisiin ongelmiin. Viimeinen syrjäytymisen taso on elämänhallinnan ongelmat, kuten päihteet ja rikollisuus. (Alatupa., Karppinen., Keltikangas-Järvinen. & Savioja. 2007, 143)

2.1 Koulu ja syrjäytyminen

Syrjäytyminen saattaa alkaa usein jo kouluiässä ja se näkyy lapsen tai nuoren oppimisvaikeuksina ja poissaoloina. Opettajan tehtävänä ei ole enää pelkäämistään lapsen opettaminen, vaan myös lapsen havainnointi. Lapsen mukana kouluun tulee myös perheenongelmat, joiden myötä opettajalla on suuri rooli työskennellä myös sosiaalisten ongelmien kanssa ja vastata näin ollen lasten ja perheiden tarpeisiin. (Laine., Hyväri. & Vuokila-Oikkonen. 2010, 51-52)

Nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä koululla on iso rooli. Koulu on suurin instituutio nuoren elämässä, josta nuori voi syrjäytyä. Koulun tehtävänä on antaa nuorelle riittävät tiedot ja taidot, jotta nuorista tulisi yhteiskuntakelpoisia. Lisäksi koulun tehtävänä on havainnoida nuorten elämäntilannetta ja yrittää puuttua jo ennakkoon mahdollisiin ongelmiin. (Alatupa ym. 2007, 117-118) Yläaste on tärkeää aikaa nuorelle tulevaisuuden kannalta, sillä yläasteen päättötodistuksen numerot vaikuttavat ratkaisevasti toisen asteen opiskelupaikan saantiin (Alatupa. 2007, ym. 9).

Erityisessä syrjäytymisvaarassa ovat sellaiset oppilaat, jotka jäävät pois koulusta syystä tai toisesta. Poissaoloihin liittyy usein heikko motivaatio ja haluttomuus sitoutua koulunkäyntiin. (Koivula. 2005, 15) Eskurin tutkimuksessa kouluterveydenhuollon tuesta syrjäytymisen ehkäisyssä nousee esille lisääntyvien poissaolojen merkitys. Eskurin mukaan tämä voi olla merkki syrjäytymisvaarasta. (Eskuri. 2012, 26.)

2.2 Syrjäytymisen ehkäisy

Syrjäytymisessä, kuten niin monessa muussakin ilmiössä kannattaisi panostaa enemmän ennaltaehkäisyyn. Nyky-yhteiskunnassa raha painaa paljon ja joskus korjaavia toimia, kuten päihdekuntoutusta saatetaan joutua lopettamaan säästöjen nimissä. Yleisesti ottaen nämä säästöt tulevat kuitenkin yhteiskunnalle paljon kalliimmaksi, sillä lopetettujen tukitoimien myötä muut ongelmat lisääntyvät. Ennaltaehkäisevä työ olisi siis lopulta yhteiskunnan kannalta halvempaa ja järkevämpää. Kuitenkin ennen kaikkea ennaltaehkäisevä työ on kaikista inhimillisin työtapo. Siinä ihmiset eivät joudu kärsimään yksin ongelmiensa kanssa niin kauan, että tilanne on jo huolestuttavan vakava. (Lund. 2006, 124)

Syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä on erityisen tärkeää panostaa nuoriin, sillä nuorilla on usein vielä vähemmän ongelmia kuin aikuisilla ja ongelmiin on helpompaa puuttua heti ruohonjuuritasolla. Mitä varhaisemmassa vaiheessa syrjäytymisen ehkäisyyn aletaan panostaa, sitä nopeammalla aikavälillä muutos parempaan pystyy tapahtumaan. Jo syrjäytynyttä ihmistä on paljon vaikeampi auttaa, kun ihmistä, joka on vasta syrjäytymisuhan alla. Syrjäytymisen ehkäisyssä on olennaista kehittyä ja kehittää uusia apukeinoja jatkuvasti, jotta juuri nuoria pystytään auttamaan. (Lund. 2006, 125)

Todella tärkeää syrjäytymisen ehkäisyssä on myös se, että jokainen taho, joka nuoren kanssa toimii, ottaisi vastuuta syrjäytymisen ehkäisystä, eikä siirtäisi vastuuta aina muille (Lund. 2006, 125). Jos vanhemmilla on ongelmia, tulisi lasten tilanteeseen kiinnittää entistä tarkempaa huomiota. Lasten ja nuorten hyvinvointi rakentuu arjessa, siispä siitä tulisi kaikkien heidän kehitysympäristöidensä pitää huolta. Kehitysympäristöjä ovat esimerkiksi koulu, koti ja harrastukset. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2013)

Syrjäytymisen ehkäisy ei voi rajoittua kuitenkaan vain nuoriin. Varhainen puuttuminen toimii yhtälailla kaikkien ikäryhmien kanssa. Nuoret vain usein ovat siinä elämänvaiheessa, että varhainen puuttuminen tulee ajankohtaiseksi. Vanhemmiten ennaltaehkäisy voi jo olla myöhäistä. (Lund. 2006, 125)

3 Sosiaalinen pääoma

Sosiaalisella pääomalla kuvataan ihmisten ja ryhmien välisiä sosiaalisia suhteita eli verkostoja sekä niiden synnyttämää luottamusta ja vastavuoroisuutta (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos n.d.). Koulussa vallitseva ilmapiiri rakentuu koulun ihmissuhteista, joista onnistuneilla ihmissuhteilla on tärkeä rooli nuorten hyvinvoinnin vahvistajana. Onnistuneet ihmissuhteet taas perustuvat luottamukseen ihmisten välillä. Koulu nähdäänkin nuorten yhtenä sosiaalisen pääoman lähteenä. (Raatikainen. 2011, 3)

Kun puhutaan sosiaalisesta pääomasta, viitataan yleensä sosiaalisiin verkostoihin, normeihin ja luottamukseen. Nämä yhdessä edistävät yhteistoimintaa verkoston jäsenten välillä sekä resurssien hyödyntämistä ja toimintojen yhteensovitusta. Sosiaaliset suhteet ja – instituutiot vaikuttavat niin yksilöiden hyvinvointiin kuin yhteiskunnan suorituskykyyn, sillä ne suuntaavat yksilöiden toimintaa vakiintuneina käytäntöinä. Sosiaalista pääomaa käsitteenä on myös kritisoitu sen määrittelyyn ja mittaamiseen liittyvänä epäselvyytenä. (Jyväskylän yliopisto n.d.)

Sosiaaliselle pääomalle ei ole vain yhtä hyväksyttyä määritelmää, vaan sille on useita lähestymistapoja jotka ovat toisiaan lähellä. Sosiaalinen pääoma voi olla yksilön, ryhmän tai yhteisön ominaisuus ja sille ominaista onkin vastavuoroisuus ja hyöty yksilön tai yhteisön kesken. Sosiaalinen pääoma voi olla myös henkilökohtaista pääomaa, jota yksilö voi tavoitteissaan hyödyntää. Vahvalla yhteisön sosiaalisella pääomalla on merkittävä positiivinen vaikutus oppilaan menestymiseen koulussa, kodin sisäisellä sosiaalisella pääomalla on taas merkitystä nuoren kehityksen kannalta. (Raatikainen. 2011, 26, 30)

Sosiaalinen pääoma mahdollistaa ihmisten välisen kanssakäynnin. Se motivoi toimimaan yhteisten arvojen, periaatteiden, normien ja käytäntöjen mukaan. Sosiaalista pääomaa omaava ihminen voi luottaa tuttujen ja tuntemattomien

ihmisten pyyteettömään apuun ja tukeen. (Harisalo & Miettinen. 2010, 120)
 Sosiaalinen pääoma luo myös erilaisia verkostoja (Harisalo ym. 2010, 128).

Sosiaalinen pääoma ja säännöt liittyvät keskeisesti toisiinsa. Kun ihmisillä on yhteisiä sääntöjä, tasoittavat ne ihmisten välisiä eroja varallisuudessa, vallassa ja sosiaalisessa hierarkkisuudessa. Tällöin heillä ei ole tarvetta vetäytyä moraalittoman yhteisöllisyyden suojaan (esimerkkinä rikollisjengit). (Harisalo ym. 2010, 124)

Nuorten sosiaalista pääomaa on tutkittu melko vähän ja lähes kaikki tutkimuksista käsittelevät nuoria lähinnä aikuisten kautta. Nuorten sosiaalista pääomaa aletaan usein tutkia vasta aikuisuudessa. Siispä nuoruus on ikään kuin odotettava tila ennen aikuisuutta sosiaalisen pääoman tutkimuksissa. (Korkiamäki. 2013, 33.) Lähiaikoina sosiaalista pääomaa nuorten suhteen on alettua tutkia enemmän. Tutkimuksen suuntana on ollut erityisesti nuorten vertaissuhteet. Uusia tutkimuksia on siivittänyt etenkin kritiikki vanhoja tutkimuksia kohtaan. Kuitenkin Suomessa uusien tutkimuksien teko nuorten sosiaalisesta pääomasta on ollut melko vähäistä. (Korkiamäki 2013, 45, 47.)

Sosiaalisen pääoman kaksi keskeistä teoreetikkoa ovat Putnam ja Coleman. Putnamin teoriassa ei erityisesti käsitellä lapsia, mutta Coleman on laatinut aivan oman teorian käsittelemään lapsia ja nuoria. Colemaninkaan teoriassa ei kuitenkaan nuorille anneta omaa asemaa, vaan heitä käsitellään vanhempien ja perherakenteen kautta. Coleman käsittelee lasten sosiaalista pääomaa myös koulumenestyksen kautta, mutta silti lasten sosiaalinen pääoma määrittyy Colemanin mukaan aikuisten kautta. (Korkiamäki. 2013, 35.)

Erilaiset instituutiot sosiaalisena pääomana strukturoivat ihmisten toimintaa, sekä he voivat myös vaikuttaa niihin. Instituutiot toimivat tahdon ja järjen vahvistajina ja jos ihmisillä ei olisi instituutioita tukenaan, joutuisivat he kohtaamaan todellisuuden joka on monimutkainen ja musertava. (Harisalo ym. 2010, 125)

Raffonin ja Reevesin teorian mukaan sosiaalinen pääoma mielletään eri lähteistä tulevina sosiaalisina resursseina ja niiden muodostamana kokonaisuutena. Nuori saa sosiaalisista suhteista sosiaalisia voimavaroja, jotka muodostavat ”yksilökohtaisen sosiaalisen pääoman systeemin”, jotka voivat olla heikkoja, vahvoja, joustavia tai vaihtuvia. Nuorten sosiaalinen pääoma sisältää yleensä piirteitä useista näistä systeemeistä. (Korkiamäki. 2013, 140.)

Raffon ja Reeves ovat saaneet selville tutkimuksessaan, että nuorten erilaiset yhteisöt täydentävät toisiaan ja vahvistavat siten nuoren kokonaisvaltaista osallisuudenkokemusta ja vahvistavat nuoren toimintakykyä. (Korkiamäki, 2013, 142.) Vahva sosiaalinen pääoma, sekä joustava sosiaalisen pääoman systeemi vähentää negatiivisia elinolosuhteita sekä ilmentää hyvinvointia. (Korkiamäki 2013, 143.)

Toisaalta sosiaalista pääomaa on kritisoitu sen tavasta muuttaa sosiaaliset suhteet taloudellisiksi, jolloin se ulottuu myös sosiaalisen elämän sellaisille osa-alueille, jotka eivät ole taloudellisia. Myös argumentaation logiikka jää näin ollen epäselväksi. (Ruuskanen. 2002, 8)

3.1 Sosiaalinen luottamus

Luottamus on tärkeä osa ihmisten elämää koska ihmiset ovat vastavuoroisia sekä toisistaan riippuvaisia. Luottamukseen liittyy odotukset muiden ihmisten käyttäytymistä kohtaan, odotukset siitä että ihmiset käyttäytyvät toistensa parhaaksi. Tällöin voi luottaa siihen, että toisten asenne itseä kohtaan on huolehtiva, eikä harmia aiheuttava. (Raatikainen. 2011, 35-36)

Luottamuksen tehtävät näkyvät niin yksilö, kuin yhteisötasolla. Luottamuksella mahdollistuu tunne turvallisuudesta, se kiinnittää yksilön yhteisöön ja vahvistaa tämän sosiaalista identiteettiä. Luottamuskulttuuri lisää luottamuksen lisäksi suvaitsevaisuutta, sekä helpottaa myös tiedonkulkua yhteisössä. Ihmi-

sellä on mahdollisuus ottaa vastuu teoistaan ja valinnoistaan. Parhaimmillaan luottamus lisää aktiivisuutta, luovuutta ja yhteisön toimintamahdollisuutta. (Raatikainen. 2011, 48)

Koulussa luottamus ilmenee monin eri tavoin: oppilaan oikeudenmukaisuuden tunteena, positiivisina kokemuksina, asioiden ennustettavuutena sekä odotuksina koulun jäseniä kohtaan. Huono ilmapiiri taas näkyy haasteellisina ihmissuhteina ja epäluottamuksena. (Raatikainen. 2011, 3)

.

4 JOPO-luokan esittely

JOPO- luokka eli joustavan perusopetuksen luokka on tarkoitettu yläkoululaisille, toisen asteen koulutuksen nivelvaiheessa oleville oppilaille. Opetusministeriössä vuonna 2006 käynnistynyt hanke on levinnyt ympäri Suomen ja se on monissa kunnissa jo vakiinnuttanut asemansa. JOPO-luokan tavoitteena on oppilaiden aktivoiminen ja kiinnostuksen herääminen toisen asteen opintoihin, sekä tietenkin peruskoulun päättötodistuksen saaminen. (Riutta, A. & Salomaa, S. 2010, 14)

JOPO-luokalle pyritään valitsemaan sellaisia oppilaita, joiden arvellaan olevan jostain syystä syrjäytymisvaarassa. Työskentelytavat pyritään valikoimaan siten, että jokaisen oppilaan yksilölliset tarpeet tulevat huomioiduiksi. Toiminnassa korostuu toiminnallisuus, työssäoppiminen ja erilaiset oppimisympäristöt. Myös moniammatillista yhteistyötä pyritään hyödyntämään muun muassa yritysten, peruskoulun, toisen asteen koulutuksen sekä kunnan sosiaali- ja terveystoimen kanssa. Myös oppilaiden vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö korostuu. (Riutta. ym. 2010, 14)

Opetus JOPO-luokalla järjestetään noin 10 oppilaan ryhmässä, jossa on opettajan lisäksi myös esimerkiksi nuorisotyöntekijä tai sosiaalityöntekijä. (Sivonen. 2006, 5) Laukaassa JOPO-luokan opettajana työemme aikana toimi erityisopettaja työparinaan Laukaan kunnan perhetyöntekijä.

Opetus järjestetään JOPO-luokalla perusopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti, vaikka se pyrkiikin tukemaan jokaisen oppilaan yksilöllisiä tarpeita. Oppilaita kannustetaan itseohjautuvuuteen ja oma-aloitteisuuteen, mikä näkyy muun muassa työharjoittelujen suurempana määränä. Oppilaat pääsevät työssäoppimaan haluamissaan paikoissa neljä kertaa vuodessa 4-6 viikon ajan. (Sivonen. 2006, 30) Laukaassa työssäoppimisjaksoilla JOPO-

luokkalaiset olivat aina tiistaista torstaihin, maanantait ja perjantait opetusta oli normaalisti koululla.

Laukaassa JOPO-luokka toimii erillisessä Viertolan kiinteistössä, joka sijaitsee noin puolen kilometrin päässä Laukaan yläkoulusta. Opetus järjestetään pääsääntöisesti Viertolassa, lukuun ottamatta valinnaisia tunteja ja atk- tunteja. Valinnaisilla tunneilla Laukaan JOPO-luokkalaiset käyvät normaalisti omissa ryhmissään, mutta esimerkiksi liikunta, atk-tunnit sekä opinto-ohjauksen tunnit järjestetään JOPO-luokkalaisten omassa ryhmässä. Myös ruokailemaan oppilaat kulkevat Laukaan yläkoululle.

4.2 Erityisopetus

Erityisen tuen tarve koulussa on kasvanut ja se on johtanut yhä useampiin siirtoihin erityisopetukseen lukuvuosittain. Kun arvioidaan erityisen tuen tarvetta, ovat kyseessä ongelmat, jotka ilmenevät koulussa ja myös koulun ulkopuolella negatiivisina ilmiöinä ja niihin puuttuminen on hankalaa. Tällaisia ilmiöitä ovat esimerkiksi syrjäytyminen, koulukiusaaminen ja koulussa viihtymättömyys. (Huhtanen. 2011, 18-19)

Oppilas saattaa tarvita erityistä tukea silloin, kun kasvun, kehityksen ja oppimisen edellytykset ovat heikentyneet, oppilas tarvitsee psyykkistä tai sosiaalista tukea tai opetuksen ja oppilashuollon asiantuntijoiden sekä huoltajien mukaan oppilaalla on kehityksessään riskitekijöitä. (Ikonen, O. & Virtanen, P. 2003, 78)

Erityisopetuksessa lähdetään oppilaan omista vahvuuksista ja yksilöllisistä kehitystarpeista. Opetuksen tulisi tukea oppilaan itseluottamusta ja aloitekykyä, tarjota sopiva opiskelupaikka ja tila sekä omata riittävät resurssit opetuksen toteuttamisessa. (Ikonen. ym. 2003., 78) Silloin kun nuoret kohdataan yk-

silöinä, joilla on yksilölliset tarpeet ja vahvuudet, voimme saada aikaan mahdollisia tuloksia (Fusco. 2012. 226).

4.3 Kouluviihtyvyys

Suomalaisten kouluviihtyvyys on kansainvälisesti vertailtuna huomattavasti heikompaa kaikilla ikätasoilla, vaikka oppimistulokset ovatkin olleet huipputasoa. Yleistä on että mitä vanhemmiksi tullaan, sitä vähemmän koulussa viihdytään. Koulussa viihtymistä vähentävät heikkojen arvosanojen lisäksi oppimisvaikeudet. Myös oppilaan asema luokassa, oppilaan ja opettajan keskinäinen suhde, motivaatio ja onnistumisen kokemukset ovat tekijöitä, jotka vaikuttavat kouluviihtyvyyteen. (Huhtanen. 2011, 29)

Tutkimukset ovat osoittaneet, että erityisopetuksessa tai pienryhmässä viihdytään paremmin kuin yleisopetuksessa. Yleisopetuksessa olevista oppilaista lähes puolet viihtyykin koulussa joko huonosti tai ei ollenkaan. Tässä yhtenä selityksenä voisi olla, että pienryhmässä opettajalla on enemmän aikaa yksittäiselle oppilaalle kuin isommassa yleisopetusryhmässä. Olisikin tärkeää saada peruskoululaisten kouluviihtyvyyttä paremmaksi. (Huhtanen. 2011, 29)

4.4 HOJKS

Perusopetuslaissa (628/1998) määrätään että jokaiselle erityisopetukseen siirretylle tulee laatia HOJKS eli henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma. Yksilölliset opetussuunnitelmat ovat kirjallisia dokumentteja, ja ne toimivat opettajille työn suunnittelun ja seurannan välineinä. Suunnitelmia laaditaan yhteistyössä oppilaan, koulun, kodin, eri opettajien sekä asiantuntijoiden kesken. Suunnitelman tavoitteena on niin yhteisöllinen

kuin yksilöllinen oppiminen lapsen ja nuoren omien edellytysten mukaisesti. (Ikonen. ym. 2003, 9-10)

HOJKS:ssa tulee näkyä kaikki päätökset, opetusmenetelmät, opetuksen tavoitteet, opetuksen järjestämiseen liittyvät toimenpiteet ja niistä vastaavat henkilöt, oppimateriaalit, opetusvälineet sekä seuranta ja arviointi. Koululla on vastuu opetuksen järjestämisestä siten, että oppilas voi suorittaa oppivelvollisuuden omien edellytystensä mukaan ja saa mahdollisuuden myös jatkoopintoihin. Tavoitteena HOJKS:ia työstäessä on että oppilas on oman opiskelunsa subjekti, tiedon etsijä ja aktiivinen oppija, jolloin oppimisesta muodostuu elinikäinen ja itseohjautuva prosessi. (Ikonen. ym. 2003, 100-102)

5 Tutkimuksen toteuttaminen

Tutkimuksemme täyttää laadullisen, eli kvalitatiivisen tutkimuksen kriteerit. Teimme haastattelututkimuksen Laukaan JOPO-luokkalaisille. Haastattelimme luokan yhdestätoista oppilaasta kahdeksaa ja suoritimme kaikki haastattelut yhden päivän aikana. Kolme oppilasta oli poissa koulusta haastattelupäivänä, jonka johdosta he jäivät tutkimuksestamme pois. Tulimme siihen tulokseen, että saimme aineistoa jo yhden päivän aikana riittävästi, joten emme tulleet enää haastattelemaan poissaolleita. Uskomme, että olisikin ollut hankalaa järjestää uutta haastattelua sellaiselle päivälle, että kaikki nyt poissaolleet olisivat olleet yhtä aikaa koulussa.

Toteutimme haastattelun teemahaastatteluna, eli olimme teemoitelleet kysymykset jo etukäteen valmiiksi. Olimme varanneet jokaiselle oppilaalle aikaa haastatteluun noin puoli tuntia, käytännössä haastattelut kestivät noin kymmenestä minuutista kahteenkymmeneen.

Haastatteluja varten meillä oli erillinen huone koulurakennuksen alakerrassa. Nauhoitimme haastattelut ja litteroimme ne jälkikäteen sanatarkasti. Pyrimme saamaan haastattelutilanteesta niin rennon kuin mahdollista ja tarjosimme haastateltaville kahvia ja pullaa. Mielestämme ideaalitila olisi ollut sellainen, jossa haastateltavat olisivat saaneet olla rennosti esimerkiksi sohvilla, mutta sellaista tilaa joka olisi ollut myös rauhallinen, ei ollut tarjolla. Tästä syystä päädyimme tilaan jossa istuimme itse pöydän toisella puolella ja haastateltava toisella. Pyrimme myös itse olemaan tilanteessa mahdollisimman rennosti omina itsenämme, jotta tilanne tuntuisi haastateltavalle luontevammalta ja helpommalta.

Aluksi haastateltaviamme jännitti, vaikka he tiesivät tulostamme etukäteen. Olimme molemmat tavanneet oppilaat jo aikaisemmin, jottemme olisi heille haastattelutilanteessa täysin uusia ihmisiä. Kuitenkin heitä jännitti tulla haas-

tatteluun, mutta jahka ensimmäinen uskalsi tulla, oli se muillekin helpompaa. Lähes kaikkiin kysymyksiimme saimme hyvin vastauksia, toisilta pidemmin ja toisilta niukemmin. Jos aiheesta syntyi keskustelua, niin saatoimme esittää myös tarkentavia, etukäteen suunnittelemattomia kysymyksiä ja jos ei, niin siirryimme haastattelussa eteenpäin.

Haastattelun lopussa kysyimme kaikilta paitsi yhdeltä luvan saameko soittaa vielä opiskelupaikan varmistuttua. Kaikki antoivat luvan soittaa ja keräsimme puhelinnumerot heiltä. Hän kenelle me emme soittaneet, jatkoi vielä vuoden verran opintojaan JOPO-luokassa. Tarkoituksenamme oli soittaa kaikille haastatelluille kesän lopulla, kun jatko-opiskelupaikat varmistuivat. Muutimme kuitenkin suunnitelmaa ja soitimme nuorille vasta marraskuun alussa, sillä halusimme kuulla kuinka opinnot ovat lähteneet käyntiin ja ovatko kaikki ottaneet opiskelupaikan vastaan.

5.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymyksemme muotoutuivat lopulliseen muotoonsa hieman ennen haastatteluja. Kysymyksiä meillä on yhteensä kaksi, joissa vielä tarkentavia alakysymyksiä. Tutkimuskysymyksemme ovat:

1. Miten JOPO-luokka on auttanut syrjäytymisen ehkäisyssä?	2. Miten JOPO-luokka on parantanut nuorten sosiaalista luottamusta oppilaiden vastausten perusteella?
1.1 Miten JOPO-luokka on vaikuttanut koulumenestykseen?	2.1 Miten JOPO-luokka on ryhmäytynyt ja ovatko oppilaat saaneet uusia kavereita?
1.2 Miten JOPO-luokka on vaikuttanut poissaoloihin?	2.2 Miten päivärytmi on muuttunut JOPO-luokan myötä?
1.3 Miten JOPO-luokka on vaikuttanut koulumotivaatioon?	2.3 Minkälaiset suhteet oppilailla on JOPO-luokan aikuisiin?
1.4 Onko oppilas saanut jatko-opiskelupaikan?	

Syrjäytymisen ehkäisyn näkökulmasta tutkimme onko JOPO-luokka parantanut koulumenestystä, ovatko poissaolot vähentyneet, onko koulumotivaatio parantunut sekä onko oppilas saanut jatko-opiskelupaikan. Nämä ovat mielestämme tärkeitä teemoja syrjäytymisen ehkäisyssä JOPO-luokan kannalta. Ky-

seiset seikat ovat sellaisia, jotka saattavat jäädä näkymättömiksi ilman vastaavia tutkimuksia. Mielestämme erityisen arvokasta on, että tutkimuksemme nuorten oma ääni tulee kuuluviin ja näkyviin.

Koivula kirjoittaa, että huonolla koulumenestyksellä on selvä yhteys syrjäytymisriskiin, myös kielteiset koulukokemukset ja poissaolot lisäävät syrjäytymisen riskiä (Koivula. 2005, 33). Yhteiskunnan näkökulmasta olisi tärkeää, että nuoret jatkaisivat opiskelua peruskoulun jälkeen ja onkin tutkittu että ne nuoret, joilla ei ole jatko-opiskelupaikkaa tai suunnitelmaa tulevaisuuden varalle, ovat suuressa vaarassa syrjäytyä (Koivula. 2005, 32-33).

Toiseen tutkimuskysymykseemme ”Onko JOPO-luokka parantanut nuorten sosiaalista luottamusta” pohdimme alakysymyksiksi sellaisia asioita kuin JOPO-luokan ryhmäytyminen ja uusien kavereiden saaminen, päivärytmin mahdollinen muuttuminen sekä onko JOPO-luokan aikuisista tullut nuorelle merkityksellisiä.

Luottamus koulussa liittyy vuorovaikutukseen ja se näkyy opetuksessa ja kasvatuksessa. Koulussa ihmissuhteet ja luottamus nivoutuvat yhteen ja voivat joko vahvistaa tai heikentää toisiaan. (Raatikainen. 2011, 3) Erityisesti peruskoulun loppuvaiheessa ihmissuhteet ovat nuorelle erityisen tärkeitä ja ne vaikuttavatkin oppilaiden kehitykseen, viihtymiseen, oppimiseen sekä hyvinvointiin. (Raatikainen. 2011, 8)

5.2 Laadullinen ja määrällinen tutkimus

Määrällinen tutkimus, eli kvantitatiivinen tutkimus perustuu laskennallisiin tilastoihin. Sille tyypillisiä tutkimusaineiston keruu tapoja ovat systemaattinen havainnointi, valmiiden tilastoiden tai rekisterien käyttö, sekä kyselylomake, joka on näistä kaikista yleisin tiedonkeruu tapa. (Vilka. 2005, 73)

Laadullisessa eli kvalitatiivisessa tutkimuksessa taas tyypillistä on, toisin kuin määrällisessä tutkimuksessa, että tutkimuksen alussa sen etenemisen vaiheet eivät välttämättä ole jäsennettävissä, vaan ne muovautuvat tutkimuksen etenemisen myötä. (Aaltola ym. 2007, 70) Laadullinen tutkimus jättää tutkijan kädet melko vapaiksi, sillä se mahdollistaa erilaisia ratkaisuja paremmin, kuin määrällinen tutkimus. Laadullinen tutkimus rakentuu monista eri valinnoista ja se on yleistymässä tutkimuksien teossa. (Yhteiskuntatieteellinen tietarkisto. n.d.)

Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on vastata kysymyksiin mitä ja miten, kun taas määrällinen tutkimus vastaa kysymyksiin miten paljon ja miksi. Siinä missä määrällinen tutkimus perustuu tarkkoihin aineistonkeruutapoihin, jättää laadullinen tutkimus aineiston tulkinnassa tilaa ihmisten omille kokemuksille ja tulkinnoille. (Vilkka. 2005, 53, 97)

Valitsimme laadullisen tutkimuksen, koska määrällinen ei olisi sopinut tutkimuksemme toteutukseen. Koska teimme vain muutamia haastatteluja, emme olisi saaneet niistä tarpeeksi kvantitatiivista aineistoa. Lisäksi halusimme painottaa tutkimuksessa yksilökohtaisia kokemuksia ja saada tietoa yksittäisten oppilaiden kokemuksista.

5.3 Teemahaastattelu

Teemahaastattelu on keskustelutilanne, jossa haastateltava saa vapaasti omin sanoin kertoa vastaukset. Kuitenkin tutkija on etukäteen päättänyt keskustelun tarkoituksen laatimalla kysymykset teemoittain. Teemahaastattelu ei siis ole tavallista keskustelua. Jossakin teemahaastatteluissa on erityisen tärkeää, että kysymykset tulevat suunnittelussa järjestyksessä. Toisissa tapauksissa keskustelu voi olla vapaampaa ja kysymykset nousevat enemmän luontaisesti esiin haastattelun aikana. (Tilastokeskus. n.d.)

Teemahaastattelu ja avoin haastattelu ovat samankaltaisia, mutta eroavat toisistaan suunnitelmallisuudessa. Teemahaastattelussa aihepiirit, eli teemat on laadittu tarkasti ennen haastattelun alkua. Kaikki teemat ovat haastateltaville samat, vaikka jokaisen kanssa teemoja saatetaan painottaa eri tavalla, riippuen siitä, kuinka paljon asiaa juuri kyseisestä teemasta haastateltavalta nousee esiin. (Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. n.d.)

Suurin haaste teemahaastattelussa tutkijalle on se, ettei hän ala liikaa johdella haastattelua johonkin suuntaan. Teemahaastattelun vahvuus taas on juuri se, ettei tutkijan etukäteen tietämät tai oletamat asiat rajaa aineiston keruuta, mikäli tutkija osaa olla haastattelun aikana ohjailematta keskustelua mihinkään suuntaan. Teemahaastattelussa on kaksi mahdollista reittiä lähteä tutustumaan aineistoon. Toisen tavan mukaan aineistossa on pitäydyttävä tiukasti tulkinnan aikana, eikä analyysiin saa ottaa mukaan kun vain aineistossa esiintyviä asioita. Toinen tapa taas on pitää aineisto ikään kuin apuvälineenä, jolloin aineisto on lähtökohta tutkijan omalle pohdinnalle. (Tilastokeskus. n.d.) Aineisto, joka on kerätty teemahaastatteluilla, on mahdollista käsitellä sekä kvantitatiivisilla että kvalitatiivisilla tavoilla (Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001, 180).

Teemahaastattelussa oleellista on tarkka perehtyminen aiheeseen, jonka myötä myös kysymysten teemoittelu on helpompaa. Teemahaastattelun suosio voi hyvinkin perustua siihen, että se antaa tilaa haastateltavan omille ajatuksille, mutta myös sen takia, että aineistoa on melko helppo lähteä analysoimaan teemoittain haastattelujen jälkeen. Tutkijan on kuitenkin muistettava, että etukäteen laaditut teemat voivat hyvin muuttua analyysin aikana. Teemahaastattelun analysointitapoja ei ole vain yhtä ainoaa, vaan aineistoa voi lähestyä monella eri tavalla. (Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. n.d.)

Valitsimme tiedonkeruutavaksi teemahaastattelun, koska se oli mielestämme sopivin vaihtoehto. Avoin haastattelu olisi tuntunut haastavalta tehdä haastateltavien nuoren iän takia. Halusimme kuitenkin, että nuoret saivat vastata

omin sanoin ja kertoa omia kokemuksiaan. Lomakehaastattelu ei olisi ollut tarkoituksenmukainen, sillä nuoret tuskin olisivat motivoituneet vastaamaan siihen samalla tavalla kuin kasvokkain tehtyyn teemahaastatteluun. Lisäksi koska meillä haastateltavia vain kahdeksan, oli teemahaastattelu luonteva ratkaisu.

5.4 Aineiston analysointi

Litterointi tarkoittaa nauhoitetun puheaineiston tai tutkimukseen osallistuneiden itse kirjoittamien tekstien puhtaaksi kirjoittamista. Aineiston kirjoittaminen puhtaaksi helpottaa sen analysointia ja hallitsemista. Kuinka tarkasti aineisto kirjoitetaan ja säilytetäänkö kaikki mahdolliset äänteet, riippuu tutkimusongelmasta ja siitä miten kieleen suhtaudutaan. Tulee valita aineiston analysointitapa, mikä vaikuttaa siihen millaisella tarkkuudella aineisto litteroidaan. (Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. n.d.) Meidän tutkimuksessamme litteroimme haastattelut sanatarkasti ja saimme aineistoa 41 sivua fonttikoolla 12. Ajan rajallisuuden vuoksi jaoimme haastattelut puoliksi, jolloin kummallekin tuli litteroitavaa neljän haastattelun verran. Sovimme yhdessä sanatarkasta litteroinnista etukäteen. Nimesimme haastateltavat haastattelujärjestyksen mukaan H1-H8.

Litteroinnissa kirjoitetaan ylös kaikki puhutut lauseet ja virkkeet. Joskus haastatteluista voidaan poimia myös vain keskeiset seikat, eli ne aiheet jotka ovat tutkimuksen kannalta oleellisia. Tällöin on riskinä, että jotakin tärkeää materiaalia voi jäädä huomaamatta ja siten tutkimuksen ulkopuolelle. Suositeltavaa olisikin ensin litteroida mahdollisimman tarkasti ja kattavasti ja tämän jälkeen voi tehdä rajauksia harkinnan mukaan. (Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. n.d.)

Litteroinnissa haastattelut tai tekstit numeroidaan aineiston käsittelyn ja analyysin helpottamiseksi. Numeroinnin lisäksi oleellisia tunnistetietoja ovat myös sukupuoli, ikä, asuinpaikka, koulutus tai ammatti. Haastattelulitteroinnissa tulisi myös huomioida haastatteluun mahdollisesti vaikuttaneet taustatekijät, kuten jos tilanteessa on esimerkiksi ollut läsnä kolmansia osapuolia. (Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. n.d.)

Litteroinnin lisäksi analysoimme aineistoa luokittelun ja teemoittelun kautta. Teemoittelu tapahtui jo haastattelukysymyksiä laadittaessa, sillä valitsimme teemahaastattelun tiedonkeruutavaksi. Luokittelua voidaan kutsua yhtälailla aineiston tiivistämiseksi ja se tapahtuu tutkimuksen lopussa, kun tutkija tekee päättelynsä aineistosta ja raportoi ne ylös. Luokittelussa siis jaetaan aineistoa tiettyjen kriteerien mukaan, jotka tutkija on valinnut etukäteen. Myös valmiita luokkia voi käyttää, jos tutkitaan jo tutkittua aihetta. Luokittelun jälkeen tutkijan tulee yleensä järjestää aineistonsa uudestaan luokittelun mukaan. Luokittelu ei ole kuitenkaan tavoite analyysille, vaan toimii välivaiheena analyysin muodostamisessa. (Hirsjärvi. ym. 2001, 147-149.) Me teimme luokittelun tutkimuksessamme ennen raportointivaihetta. Luokittelimme litterointiaineistosta vastaukset teemojen mukaan ja poimimme niistä sen jälkeen tutkimuksen kannalta kaiken oleellisen tiedon. Halusimme tuoda aineistosta runsaasti esille lainauksia nuorten puheista, jotta lukija pystyy helposti näkemään mistä olemme tehneet johtopäätöksiä.

5.5 Tutkimuksen eettisyys

Korkiamäen mukaan kouluympäristössä tehty tutkimus voi vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin, sillä kouluympäristö ei ole täysin neutraali. Koulussa on aina tietynlaisia valtasuhteita sekä jännitteitä ja rakenteita, mitkä saattavat vaikuttaa tutkimukseen jollain tavalla. (Korkiamäki. 2013, 100) Tällöin esimerkiksi oppilaat saattavat vastata kysymyksiin siten, kuin he ajattelevat että heidän

toivotaan vastaavan. Me teimme tutkimuksemme koulussa, mutta koska JOPO-luokka sijaitsee kokonaan eri kiinteistössä, on siellä lähtökohtaisesti hieman rennompia tunnelmia kuin isolla yläkoululla. Yritimme myös omalla toiminnallamme saada tutkimusympäristöstä mahdollisimman rennon ja mukavan oppilaan kannalta ja sellaisen, että olisimme myös itse mahdollisimman lähellä oppilasta, ilman tutkija-tutkittava positiota.

Tutkimuksen eettisyyden tulisi kulkea tutkimuksen rinnalla koko prosessin ajan. Jokaisessa vaiheessa on omat eettiset kysymyksensä ja niiden tuomiin ongelmiin tulisi osata reagoida. (Hirsjärvi. ym. 2011, 20) Meidän tutkimukses-
samme aloitimme eettisen pohdinnan kun mietimme, onko tarpeen pyytää myös nuorten huoltajilta tutkimuslupa. Pohdimme että nuoret ovat toisaalta jo sen verran vanhoja, että osaavat päättää itsenäisesti halukkuudestaan osallistua tutkimukseen, mutta toisaalta he ovat vielä alaikäisiä.

Korkiamäen tekemässä tutkimuksessa yläkouluikäisille hän päätti kysyä haastatteluluvan vain oppilailta itseltään. Valintaansa hän perustelee siten, että oppilaat ovat kyllin vanhoja päättämään itse. Lisäksi hänen tutkimuksensa on niin laaja, eikä yksilöitäviä tunnistetietoja kerätty, eikä näin ollen yksittäisiä oppilaita voi tunnistaa tutkimuksesta. Korkiamäki halusi kysyä nuorilta itseltään luvan myös sen takia, että halusi korostaa nuorien itsemääräämisoikeutta ja näin ollen tuoda oppilaat enemmän samalle tasolle itsensä kanssa. (Korkiamäki. 2013, 104) Me kuitenkin päädyimme kysymään myös oppilaiden vanhemmilta luvat nuorten osallistua tutkimukseen. Samassa lapussa kerroimme tutkimuksestamme ja sen tarkoituksesta ja annoimme vanhemmille myös mahdollisuuden olla meihin sähköpostitse tai puhelimitse yhteydessä jos heille herää kysymyksiä aiheeseen liittyen. Yksikään vanhempi ei lähestynyt meitä asian tiimoilta ja saimme kaikilta vanhemmilta luvat nuorten tutkimukseen osallistumisesta (liite 1 tutkimuslupa vanhemmille). Keräsimme nuorilta laput joihin vanhemmat olivat saaneet rastittaa joko suostumuksen tutkimuk-

seen tai kieltää tutkimukseen osallistumisen sekä allekirjoituksen. Nämä laput hävitimme keräämisen jälkeen.

5.6 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen laadun tarkkailua tulisi tapahtua tutkimuksen jokaisessa vaiheessa. Ensimmäinen vaihe on hyvien haastattelukysymysten laatiminen. Myös haastatteluvälineiden kunto ja laatu vaikuttavat tutkimuksen luotettavuuteen. Laatua parantaa myös haastattelupäiväkirjan pito, sekä se että haastattelujen litterointi tehtäisiin mahdollisimman pian haastattelujen jälkeen jos sama henkilö tekee sekä haastattelut että litteroinnin. (Hirsjärvi. ym. 2001, 84-85) Meidän tutkimuksessamme tutkimuksen luotettavuutta lisää se, että meitä tutkijoita on kaksi. Toisaalta kuitenkin olemme tutkijoina kokemattomia, joten se voi heikentää luotettavuutta. Myös haastattelu- ja litterointivaiheen välillä meillä oli jonkin verran aikaa, joten se on saattanut vaikuttaa heikentävästi. Haastatteluaineisto oli kuitenkin selkeä ja laadukas, vain yhdestä lauseen lopusta kahdeksasta haastattelusta emme saaneet enää litterointivaiheessa selvää.

Meidän tutkimuksessamme teimme teemojen mukaan haastattelurungon jonka myös testasimme opettajallamme. Muokkasimme runkoa vielä paremmaksi opettajalta saamiemme vinkkien mukaan. Tämä lisää tutkimuksemme luotettavuutta. Tutkimusvälineistön kanssa sen sijaan koimme hieman vastoin käymisiä. Saimme koululta nauhurin lainaksi, joka osoittautui c-kasettinauhuriksi. Lisäksi sen mukana tuli eri nauhurin ohjeet, joten emme pystyneet hyödyntämään kyseistä nauhuria. Nauhuri oli sinällään toimiva, mutta sieltä ei olisi saanut purettua haastatteluja ulos. Onneksi huomasimme tämän ennen haastattelupäivää ja pyysimme koululta uutta, mutta kaikki olivat käytössä. Onneksemme saimme kuitenkin toimivan nauhurin lainaan muualta ja lopullisen haastatteluaineiston laatu oli hyvä.

6 Tutkimustulokset ja taustatiedot

Halusimme tuoda ensin esille juuri tässä meidän tutkimuksessa esille nousseet tulokset. Niitä käsittelemme tässä kappaleessa ja perustelemme kysymysvalintojamme lähdemateriaalin kautta. Seuraavassa Johtopäätökset kappaleessa peilaamme omia tuloksiamme aiempaan tutkimustietoon lähdemateriaalia apuna käyttäen. Mielestämme tämä järjestys oli mielenkiintoinen meille tehdä sekä looginen ja selkeä lukijalle.

Teimme haastattelun siis kahdeksalle JOPO-luokan oppilaalle. Olimme teemoitelleet kysymykset valmiiksi kuuden eri teeman mukaan. Teemojamme haastatteluissa olivat: perustiedot, hakeutuminen JOPO-luokalle, koulunkäynti JOPO:ssa, työharjoittelu, sosiaaliset suhteet sekä tulevaisuus (liite 2). Haastattelurungossamme oli yhteensä kaksikymmentä kysymystä. Joissakin haastatteluissa teimme lisäksi tarkentavia lisäkysymyksiä. Perustiedoissa kysyimme vain haastateltavien ikää, sillä mielestämme se oli taustatiedoista ainut oleellinen tutkimuksemme kannalta. Kaikki haastatteluun osallistuneet olivat iältään 16–17-vuotiaita.

JOPO-luokalle hakeutumisessa meitä kiinnosti miksi oppilaat ovat hakeneet JOPO-luokalle, sekä keneltä idea hakemiseen on lähtöisin. Koulunkäyntiosiossa kysyimme yleisiä asioita JOPO-luokalla opiskelusta. Kysyimme myös oppilaiden työharjoittelupaikoista ja niissä viihtymisestä. Tätä näkökulmaa tukee myös Raatikaisen tutkimus yhdeksännen luokan oppilaiden luottamus- ja epäluottamuskertomuksista ja niiden merkityksestä. Raatikainen kirjoittaa, että usein kouluviihtyvyys määritellään oppilaiden myönteisten ja kielteisten kokemusten kautta ja liittyy kokonaisvaltaiseen koulussa viihtymiseen. Kouluviihtyvyys on kuitenkin hankala käsite määritellä, koska se on tutkija- ja kulttuurisidonnaista. (Raatikainen. 2011, 13). Oppilaiden hyvinvointi on kirjattuna myös Suomen perusopetuslakiin. Laissa määrätään tavoitteiksi muun muassa ikä-

kaudelle ja edellytyksille sopiva opetus, joka tukee oppilaan hyvinvointia. (Laki perusopetuslain muuttamisesta 477/2003.)

Sosiaaliset suhteet JOPO-luokassa – osio kiinnosti meitä erityisesti. Olimme miettineet etukäteen sosiaalisen pääoman näkökulmaa mahdollisena viitekehyksenä työhömmе. Haastatteluissa saimme mielestämme hyvää materiaalia sosiaalisista suhteista, joten päädyimme valitsemaan sosiaalisen pääoman viitekehyksen koko työhömmе. Raatikaisen tutkimuksessa nousi esille myös koulun keskeisenä tehtävänä sosiaalisen identiteetin muodostuminen sekä sosiaalisen vastuunoton ja arvostuksen vahvistus. Myös oppilaiden ja opettajien väliset suhteet sekä niiden kasvattava vaikutus nousivat Raatikaisen tutkimuksessa tärkeänä esille. (Raatikainen. 2011, 13.)

Tulevaisuus- osiossa meitä kiinnosti jatko-opiskelupaikka, sekä yleisesti tulevaisuuden haaveet. Haastattelun lopuksi pyysimme myös lupaa saada soittaa haastateltaville jatko-opiskelupaikkojen varmistuttua. Kaikki oppilaat antoivat meille luvan soittaa myöhemmin. Myös Raatikainen nostaa esille tutkimuksessaan koulun tärkeän tehtävän oppimis- ja menestymismahdollisuuksien luomisessa. Peruskoulun tehtävänä on mahdollistaa päästötodistus ja sitä kautta jatko-opinnot kaikille oppilaille. (Raatikainen. 2011, 13.)

6.1 Hakeutuminen JOPO-luokalle

Oppilaista yksi ei ollut itse hakeutunut JOPO-luokalle, loput seitsemän olivat itse hakeutuneet luokalle lähinnä huonon koulumenestyksen takia. Yksi joka ei ollut itse hakeutunut, kertoi, että hänet oli laitettu luokalle palaverin seurauksena. Tämä on melko harvinaista, sillä yleensä JOPO-luokalle hakevat haastatellaan ja heidän koulumotivaatiotaan arvioidaan. Luokalle pyritään ottamaan mahdollisimman hyvin opiskeluun motivoituneita. Kun kysyimme syitä,

miksi oppilaat olivat hakeutuneet JOPO-luokalle, saimme muun muassa seuraavia vastauksia:

"Vitsi se on varmaan sen takia että on helpompia oppia sillee.

Häh." (H8)

"No kun. Mitenkä mä tän nyt sanoisin. Ku siis silleen niin kun koulu meni vähän huonosti." (H4)

"Koulu meni vähän miten meni ni.. aattelin sitte että tää vois olla hyvä vaihtoehto parantaa numeroita" (H6)

"No koska koulu meni suoraan sanottuna päin persettä." (H7)

Kaikilla haastateltavilla oli ollut ongelmia koulunkäynnissä yleisopetuksessa. Yksi mainitsi erityisesti ongelmat opettajien kanssa yleisopetuksessa. Kaksi oppilasta sanoi haluavansa parantaa numeroitaan. Yksi mainitsi liialliset poissaolot ongelmana yleisopetuksen puolella ja yleisesti ottaen koulu oli mennyt huonosti kahdella vastaajalla. Idea hakemiseen oli pääsääntöisesti opettajilta lähtöisin. Kaikilla vastaajilla olikin opettaja taustalla jollain tapaa. Yksi oppilasta mainitsi myös vanhemman opettajan lisäksi.

"Oliks se joku opettaja niin kun, joka ehotti tätä. Tai jostakin kuulin tai jotakin semmosta." (H4)

"Ei kyl mä itekki halusin ku mä kuulin että tää on aika rentoo tämmöne... Täällä on enemmän niinku... kaikkee jännää. Tettejä ja näitä. Paitsi mulla nyt on kyllä menny ne tetit vähän päin persettä mutta kuitenkin." (H5)

6.2 Koulunkäynti JOPO:ssa

Raatikaisen tutkimuksessa oppilaiden väliset sosiaaliset suhteet on nähty edistävänä tekijänä mitattaessa kouluviihtyvyyttä. Myös koulumotivaation on huomattu kasvavan, kun oppilas kokee kuuluvansa ryhmään ja hänellä on toimivia vertaissuhteita. Yhteenkuuluvuuden tunne luo paremman pohjan myös oppimiselle. Ulkopuolinen olo vertaissuhteissa voi pahimmillaan viedä koulumotivaation pohjalukemiin. Tämä kaikki lisää nuoren kykyä olla myöhemmin aktiivisena osana yhteiskuntaa. (Raatikainen. 2011, 15-16.) Haastateltavista viisi mainitsi parhaana asiana rennomman ja vapaamuotoisemman ilmapiirin. Yksi vastaajista ei osannut eritellä mitään tiettyä asiaa parhaaksi. Esiin nousi myös se, että ryhmä on pienempi sekä se, että JOPO-luokalla on ihan kivaa.

”Hyvä yhteishenki.” (H6)

”No semmonen niin kun rento tunnelma täällä. Tai semmonen niinkun, että voidaan jutella kesken tunnin ihan jostain muustakin välillä.” (H4)

”No emmää tiiä. En osaa sanoa. Ollu iha.. jees.” (H5)

”Ehkä tää pienempi porukka. Ja vähän silleen tällänen erilainen ilmapiiri kun tuolla yläasteella.” (H3)

Pyysimme oppilaita kuvailemaan omin sanoin, minkälaista koulunkäynti JOPO:ssa on. Vain yksi vastasi kysymykseen, ettei osaa sanoa, muilta vastaajilta saimme vastaukseksi muun muassa sen, että koulunkäynti on kivempaa JOPO:ssa. Yksi vastaus kertoi siitä, että koulunkäynti JOPO:ssa on hel-

pompaa, kun ei ole kuin yksi opettaja. Myös tässä kysymyksessä nousi esiin esimerkiksi opiskelun vapaamuotoisuus ja pienempi ryhmäkoko. JOPO-luokkalaiset kokivat koulunkäynnin myös ihan normaalina ja mukavana.

”Noo on se aika paljon kivempaa ku tuolla toisella tuolla koululla mutta..Noniin. Paljon helpompaa käydä täällä, pienempi ryhmä ja niin poispäin.” (H7)

”Rentoa ja mukavaa. Ja saa itekki vaikuttaa.” (H6)

”No, mikäs siinä. Iha normaalia.” (H5)

”No se on vähän niin kun kivempaa kun ollaan täällä. Ei oo niin silleen niin kun.. en mää osaa selittää, mutta se on silleen niin kun jotenkin parempaa täällä. Kun tää on niin kun vapaamuotosempaa.” (H1)

Suurin osa vastaajista toi esille, ettei mikään ole ollut vaikeaa JOPO-luokalla. Yksi vastaajista ei osannut sanoa kysymykseen mitään. Ainoita vaikeina asioina nousseita asioita olivat yhdellä oppilaalla valinnaiset aineet ja toisella matematiikka. Pohdimme, oliko kysymyksemme hieman liian laaja tähän haastatteluun. Vastaajat eivät malttaneet jäädä miettimään kysymystä tarkemmin, vaan vastasivat melko automaattisesti kieltävästi. Kysymys aiheutti myös oudoksuvia reaktioita osassa vastaajia.

6.2.1 Arvosanat ja poissaolot JOPO-luokalla

Oppilaiden tulevaisuutta ajatellen myös päästötodistuksen arvosanat ovat tärkeässä roolissa. Osa vastaajista olikin tullut varta vasten nostamaan arvosa-

nojaan JOPO-luokalle. Tästä syystä pidimme kysymystä oleellisena. Yksi vastasi, ettei tiedä ovatko arvosanat parantuneet ja loput kertoivat, että ainakin osa arvosanoista on parantunut. Yhdellä osa arvosanoista oli huonontunut.

”Öö... joo on ne. Mutta ei mulla tainnu nyt yhtään nelosvarotusta olla. Tai niin joo oli mulla kaks, mutta mulla oli kyllä viime vuonna kahdeksan.” (H3)

”Mulla parantuu jouluna. Mulla oli tosi hyvät arvosanat et tuli enemmän sitä ysin luokkaa.” (H1)

”Aikalailla kuule samassa tainnu pysyä.” (H5)

”No osa oli parantunu, osa oli huonontunu.” (H7)

Koulukielteisyyteen liittyy esimerkiksi oppilaan status, eli se millaista arvostusta hän luokassaan kokee. Se puolestaan voi vaikuttaa poissaoloihin. Myös esimerkiksi huonot kotiolot tai koulukiusaaminen voivat vaikuttaa negatiivisesti koulunkäyntiin. (Raatikainen. 2011, 13, 17-18.) Poissaolot vaikuttavat kiinteästi arvosanoihin, joten pidimme tätä täydentävänä ja tärkeänä kysymyksenä. Yksi oppilaista mainitsi, että poissaolot ovat pysyneet samana, mutta kaikki muut kertoivat poissaolojen vähentyneen ainakin jonkun verran JOPO:ssa. Kolme mainitsi erikseen, että poissaolot ovat vähentyneet huomattavasti.

”No onhan ne nyt aika paljon. Sillo mä olin kasi ja seiska luokalla ja ala-asteella niin pois melkein kaikilta tunneilta sillee niinku ei olu mitää tiettyä ainetta miltä mä olin pois vaan nykyään se on vaan noi valinnaiset jos mä oon pois.” (H7)

"No en mää ainakaan niin montaa tuntia oo ollu täältä pois kun kasiluokalta. Mä oli kasiluokalta yli 400 tuntia pois. Kun mä en tullu yhtään joidenkin opettajien kanssa toimeen." (H3)

"Että niin kun, tänne niin kun mielellänsä silleen tuleekin, ettei oo silleen niin kun ettei jaksaiskaan." (H1)

6.2.2 Mahdolliset päivärytmin ja elämän muutokset

Haastattelussa kysyimme, onko haastateltavien päivärytmi muuttunut JOPO-luokan myötä. Kysymys saattoi olla hieman hankalasti ymmärrettävä. Jouduimmekin avaamaan päivärytmi-käsitettä haastatteluissa. Viisi vastanneista kertoi, ettei päivärytmi ole juurikaan muuttunut tai se on muuttunut vähän JOPO:n myötä. Kaksi vastanneista kertoi päivärytmin muuttuneen huomattavasti paremmaksi JOPO-luokan aikana.

"No on osannu ottaa semmosen tavan niin kun että käy täällä. Ja tää päivärytmi on niin kun parantunu ja kaikenlaista." (H4)

"No vähän niin kun huomattavasti. Että ennenhän mää olin sillein että yön valvoin ja päivät taas nukuin. Nyt on niin kun paljon toisinpäin." (H1)

"No eipä juuri. Aamulla herään, tuun kouluun, meen kotiin, teen jotain ja nukun." (H7)

Päivärytmin lisäksi mielenkiintoista oli myös selvittää, kuinka nuoret itse kokevat muutokset elämässään JOPO-luokan myötä. Kaksi vastaajaa nosti esiin JOPO-luokan ryhmähengen ja kaksi mainitsi oman koulumotivaationsa paran-

tuneen. Yksi vastaaja mainitsi päivärytmin muutoksen suurimpana muutoksena. Oppilaista yksi ei vastannut kysymykseen ollenkaan ja yksi ei osannut eritellä mitään yhtä tiettyä muutosta.

”No ei nyt mitää ihmeellistä. Tämmöistä iha normaalia vaa.” (H5)

”No en mä nyt oikeen tiiä. Sillee et onhan nyt opiskeluintoo ainaki tullu enemmän. Motivaatio on parempi nytte ku oli sillo viime vuonna..tai vuos sitte.” (H7)

”Varmaan tää ite porukka. Helpompi ainakin olla.” (H3)

6.2.3 Työssäoppiminen JOPO:ssa

Työharjoittelut liittyvät olennaisena osana JOPO-luokan toimintaan. Työharjoittelu on yksi tapa lisätä motivaatiota nuorten opiskelussa. Työharjoittelujen kautta nuori voi saada innostuksen ja halun asettaa itselleen tavoitteita ja pyrkiä niitä kohti. On tärkeää, että nuori kokee olevansa jossakin hyvä. Näitä kokemuksia voi saada uusilta alueilta, kuten työharjoitteluista. Osalle oppilaista itse tekeminen voi olla mielekkäämpi tapa oppia, kuin luokassa istuminen. (Lehtoranta & Reinola. 2007, 20.) Luokalta kaikki paitsi kaksi, oli suorittanut ainakin yhden työharjoittelujakson lukukauden aikana. Kolme oppilaista oli suorittanut kaksi työharjoittelua. Pääosin ne jotka olivat työharjoittelun suorittaneet, olivat pitäneet siitä. Yksi oppilaista kertoi suoraan, ettei pitänyt työharjoitteluista, muut mainitsivat ne ihan kivana lisänä koululle. Eräs oppilas eritteli harjoittelut myös opettavaisina kokemuksina.

6.3 Sosiaaliset suhteet JOPO-luokassa

Sosiaalisen pääoman näkökulmasta sosiaaliset suhteet ovat merkityksellisiä. Opettajalla on suuri rooli oppilaiden oppimisen kannalta. Opettajan ja oppilaan suhde ratkaisee paljon siinä kuinka oppilas oppii ja viihtyy koulussa. Raatikaisen tutkimuksessa kerrotaan, että oppilaiden arvostus opettajaa kohtaan antaa heille mahdollisuuden samaistua opettajaan. Arvostusta herättää muun muassa opettajan kuuntelutaito sekä se, että hän osaa huomioida myös oppilaan näkökulman. Opettajan persoona ja persoonallisuus vaikuttavat myös opettajan ja oppilaan suhteeseen. Raatikainen ei ole tutkimuksessaan nähnyt eroa opettajan sukupuolella. (Raatikainen. 2011, 19.) Selvitimme JOPO-luokkalaisilta, mitä mieltä he ovat luokan opettajasta sekä avustajasta. Yhtä lukuun ottamatta kaikki oppilaat pitivät opettajasta ja avustajasta. Kolme vastaajista eritteli luokan opettajan ja avustajan rennommiksi kuin muut opettajat.

”Niin kun voi oikeesti puhuakin silleen, eikä vaan olla niin kun et se on vaan opettaja.” (H1)

”Ihan mukavia ja.. välillä ei niin mukavia.” (H8)

”Mukavia, toivois että kaikki ois sellasia.” (H6)

”No vois sanoo et ei oikee ois parempia voinu tulla.. sinänsä.” (H7)

Sosiaalisissa suhteissa meitä kiinnostivat myös oppilaiden vertaissuhteet. Sosiaaliset suhteet ovatkin keskeisiä kouluarjessa. Vertaissuhteet ovat tärkeitä nuorten psykososiaalisen kehityksen kannalta sekä oppimisen tukena. Toimivat vertaissuhteet lisäävät myös kouluviihtyvyyttä. (Raatikainen. 2011, 15.) Kaikki tytöt (4) kertoivat saaneensa uusia kavereita, sen sijaan pojat (4) olivat tunteneet toisensa jo entuudestaan, eivätkä sen myötä kokeneet saaneensa

uusia kavereita. Kysyimme myös mitä mieltä nuoret ovat luokkansa ryhmähengestä. Kaikki vastasivat ryhmähengen olevan hyvä.

”No on se ihan kohillaan. Täällä kaikki tulee ihan hyvin toimeen keskenään.” (H3)

”No ohan se nyt sillee iha jees, mikäs siinä nyt ois.” (H5)

”Se on hyvä.. Vaikka välillä toivois että.. pojat osais käyttäytyä.” (H6)

6.4 Tulevaisuus

Pyysimme haastatteluissa lupaa saada soittaa haastateltaville, kun jatko-opiskelupaikat varmistuvat. Yksi oppilaista oli varmasti jatkamassa JOPO-luokalla vielä seuraavana lukukauden, joten hänelle emme soittaneet ollenkaan. Soitimme siis seitsemälle oppilaalle, joista kolme vastasi. Kahden haastateltavan kohdalla numero oli vaihtunut, tai oli väärä. Yksi nuorista ei vastannut puhelimeen ja yhdellä puhelin oli kiinni. Kaikki kolme nuorta, jotka saimme puhelimitse kiinni, kertoivat saaneensa jatko-opiskelupaikan. Kaksi oppilaista kertoi tykänneensä koulusta paljon ja alan tuntuvan oikealta. Kolmas nuorista kertoi olevansa tyytyväinen alan valintaansa, mutta etsivänsä nyt samalla oppisopimuspaikkaa lähempää kotia. Kyseinen nuori oli laittanut jo työhakemuksia oppisopimuspaikkoihin, muttei ollut saanut vastauksia. Hän kuitenkin kävi koulua samaan aikaan, kun odotti vastauksia.

Tulevaisuuden kannalta jatko-opiskelut ovat tärkeässä osassa. Selvitimme haastattelussa oppilaiden jatko-opiskelusuunnitelmia. Yksi oppilaista kertoi hakeneensa lukioon, yksi jäi vielä vuodeksi JOPO:lle ja muut hakivat ammatti-

kouluun. Viisi oppilaista koki selvästi saaneensa apua hakuprosessiin. Yksi oppilaista vastasi kysymykseen ehkä ja toinen ei osannut vastata.

"Mää opin nyt senkin, että mitä ne niin kun on ja silleen miten niihin haetaan ja niin kun missä ajassa ja tälleen." (H1)

"No joo.. On ainakin nuo numerot noussu, että on varmaan ainakin vähän parempi mahdollisuus päästä sinne." (H3)

"No Sannaha tossa nyt on koko ajan hyysäämässä et eihä siinä." (H5)*

*Sanna viittaa tässä luokan avustajaan, mutta nimi on muutettu.

Selvitimme viimeisenä oppilaiden tulevaisuuden suunnitelmia ja haaveita. Kolme oppilaista ei osannut sanoa mitään tulevaisuuden suunnitelmaa tai haavetta omasta elämästään. Neljä vastaajista toi esille haaveilevansa unelma-ammattista. Yksi mainitsi erikseen oman asunnon hankkimisen. Yksi ei osannut sanoa pidemmän aikavälin suunnitelmia, mutta mainitsi tekevänsä kesällä mopon remonttia.

"Rekalla ajelen tuolla sunnuntai-iltana hissun kissun ja kuuntelen radioo ja.. Nova pauhaa. Ei siinä." (H5)

"No mulla on niin monta niitä, että mää en oikein tiedä mitä niistä puhua, mutta kai mää haluaisin silleen niin kun jonkun työpaikan ja sitten niin kun sillein et sais vähän palkkaa siitä ja sit jonkun oman asunnon jostain. Ihan normaalia." (H1)

"Ehkä semmosesta, että pääsis ajaa rekkaa." (H2)

7 Johtopäätökset

Koulu on instituutioista tärkein nuorten elämässä. Koulu on myös paikka, jossa nuorten sosiaalinen pääoma alkaa rakentua. Kouluaikana luodaan vankkaa pohjaa tulevaisuudenkin sosiaaliselle pääomalle. (Poikela. 2005, 23.) JOPO-luokkaa voidaan tarkastella sosiaalisen pääoman mikrotasolta. Se pitää sisällään instituution muodostamaa suhdeverkostoa. Sitä voidaan mitata kykynä luottaa toisiin ihmisiin ja hyötymisenä sosiaalisissa tilanteissa. (Poikela. 2005, 15.)

Lasten ja nuorten sosiaalista pääomaa on tutkittu pääasiassa vanhempien ja muiden aikuisten kautta, jotka nuorten elämässä vaikuttavat. Tästä syntyy riskiä, sillä sosiaalisissa verkostoissa lapset ja nuoret on nähty pääasiassa vain vastaanottajina, eikä toimijoina. Sosiaalisen pääoman kannalta on kuitenkin keskeistä, että nuoret itse toimijoina sosiaalisissa verkostoissa luovat itselleen sosiaalista pääomaa. (Alanen, Salminen & Siisiäinen. 2007, 240)

Tutkimuksessamme saimme huomata, että jokainen JOPO-luokan oppilas koki luokan ryhmähengen hyvänä. Myös tytöt olivat saaneet uusia kavereita JOPO-luokalta. Korkiamäen mukaan yhteistoiminta ja yhteisyys vahvistavat nuorten sosiaalista pääomaa. (Korkiamäki. 2013, 19.) Ihmisten välinen kanssakäyminen lisää sosiaalista pääomaa, mikä puolestaan tuottaa hyvinvointia. Kun teemme asioita yhteistyössä, on mahdollista saavuttaa sellaisia asioita, joiden saavuttaminen yksin olisi mahdotonta tai todella vaikeaa. (Korkiamäki. 2013, 17.) Näin ollen voi uskoa, että JOPO-luokan yhteisöllisyys ja hyvä yhteishenki lisäävät oppilaiden sosiaalista pääomaa.

Ryhmään kuulumisen tunne on tärkeää myös ihmisen psyykkisen hyvinvoinnin kannalta. Tällainen ryhmään kuulumisen tunne edesauttaa ihmisen itse-

tunnon rakentumista. Ryhmään kuulumisen tunne lisää myös itsensä hyväksyntää, kun saa tuntea itsensä hyväksytyksi myös muiden osalta. Sosiaalisen pääoman kannalta myös me-henki on erityisen tärkeää. Me-henki syntyy siinä vaiheessa, kun ryhmällä on yhteisiä tavoitteita ja lähtökohtia. Me-henkeä voidaan kuvata myös yhteisöllisyydeksi. (Hyypä 2002, 26-27.) Vahva yhteisöllisyys lisää myös koulumenestystä (Raatikainen 2011, 30). Näiden teorioiden valossa voidaan tulkita lisää saamiamme tutkimustuloksia ja tulla siihen tulokseen, että JOPO-luokan hyvä ryhmähenki todellakin lisää oppilaiden sosiaalista pääomaa.

Nuorten vertaissuhteet lisäävät myös kognitiivisia taitoja, sillä nuoret jakavat tietoa keskenään. Myös emotionaaliset ja sosiaaliset taidot lisääntyvät nuorten välisissä vertaissuhteissa. Kaikki nämä taidot lisäävät hyvinvointia ja terveyttä. Suurin osa nuorten ystävyysuhteille tyypillisistä piirteistä mielletään myös sosiaalista pääomaa kuvaaviksi seikoiksi. (Korkiamäki 2013, 43.) Huomasimme haastattelussamme, että JOPO-luokassa on syntynyt erityisesti tyttöjen välille uusia ystävyysuhteita. Nämä uudet vertaissuhteet lisäävät siis sosiaalisen pääoman lisäksi nuorten yleistä hyvinvointia.

Korkiamäen mukaan nuorten vertaissuhteet ovat erityisen tärkeitä nuorten kasvu- ja itsenäistymisvaiheessa (Korkiamäki 2013, 51). JOPO-luokka päättää peruskoulun viimeisen luokan ja osa nuorista saattaa silloin muuttaa opiskelujen perässä toiselle paikkakunnalle. Se on keskeinen itsenäistymisen vaihe. Myös opintojen muuttuminen itsenäisempään suuntaan jatko-opintojen myötä luo paljon lisää vastuuta nuorille. Koemmekin siis, että JOPO-luokassa syntyneet ystävyysuhteet saattavat kannatella nuoria vielä pitkään tulevaisuudessa.

Nuorten heikon sosiaalisen pääoman katsotaan vähentävän aikuisten kontrollia nuoriin. Päinvastaisesti heikko sosiaalinen pääoma kuitenkin työntää nuoria yhteen ikätovereidensa kanssa. Tässä tapauksessa nuorten vertaissuhteet

saattavat heikentää sosiaalista pääomaa eri ympäristöissä, kuten perheessä. Siispä nuorten keskeiset vertaissuhteet ovat kaksiteräinen asia. Ne voivat joko lisätä sosiaalista pääomaa, tai vähentää sitä. Nuoret saattavat tarrautua haitallisiin vertaissuhteisiin, mikäli tarjolla ei ole parempaa sosiaalista pääomaa. (Korkiamäki. 2013, 111.) Toisin sanoen sosiaalinen pääoma voi olla myös ryhmästä poissulkevaa. Tämä johtuu esimerkiksi siitä, että pelkät nuoren omat valinnat eivät takaa pääsyä käsiksi ryhmän sosiaaliseen pääomaan. Myös toisten nuorten valinnat ja asenne muita kohtaan vaikuttavat jokaisen nuoren sosiaaliseen pääomaan. (Korkiamäki 2013, 119.) Aikuisilla on keskeinen rooli nuorten sosiaalisen pääoman muodostumisessa myös tässä yhteydessä, sillä aikuisten on mahdollista puuttua nuorten vertaissuhteisiin. Nuorten vertaissuhteet muodostuvatkin yhteydessä aikuisten kontrollin ja nuorten omien ajatusten kanssa. (Korkiamäki. 2013, 125.) JOPO-luokan oppilaat kokivat ryhmähengen hyväksi, jonka myötä myös uskoisimme jokaisella oppilaalla olevan hyvät mahdollisuudet päästä käsiksi ryhmän sosiaaliseen pääomaan.

Sosiaalista pääomaa voidaan tarkastella myös tilallisen, ajallisen ja kielellisen käytännön valossa. Nämä yhdessä vuorovaikutuksen kanssa ovat ryhmän jäsenyyden edellytyksinä. Nämä seikat erottavat osan nuorista toisistaan. (Korkiamäki 2013, 118.) Nuoret ryhmässään vahvistavat näitä tilallisia, ajallisia ja kielellisiä käytäntöjä niin, ettei ryhmän ulkopuoliset voi näitä saavuttaa. Tällainen käytös lisää ryhmän sosiaalista pääomaa. (Korkiamäki 2013, 134.) Voimme pohtia ovatko haastattelemamme JOPO-luokkalaiset jääneet ulkopuolelle juuri näistä seikoista perusopetuksen puolella. Jos näin on, voimme uskoa tilanteen muuttuneen JOPO-luokan myötä, jolloin nuoret ovat päässeet osaksi ryhmää ja saavat kokea jäsenyyttä.

Hyypän mukaan koulutus lisää henkistä pääomaa. Henkisen pääoman kasvaessa, myös sosiaalinen pääoma kasvaa välillisesti. Koulun tehtävänä on tarjota lapsille kulttuurisia elämyksiä. (Hyypä 2002, 182.) Näin ollen voisi todeta, että tässä tapauksessa JOPO-luokka on lisännyt henkistä pääomaa, jonka

kautta myös sosiaalista pääomaa. JOPO-luokan myötä kaikki oppilaat ovat alkaneet käydä koulua enemmän, joten myös koulutusta tulee enemmän.

Koulumotivaatioon katsotaan vaikuttavan positiivisesti myös oppilaiden vertaissuhteet (Raatikainen 2011, 16). JOPO-luokalla jokainen oppilaista piti ryhmähenkeä hyvänä ja kaikilla oli joko samat kaverit tai oli saanut uusia JOPO-luokasta. Tästä voi tulkita, että hyvä opiskeluympäristö vertaissuhteiden kautta lisää myös koulumotivaatiota.

Yhtä oppilasta lukuun ottamatta JOPO-luokan oppilaat pitivät opettajasta sekä avustajastaan. Raatikaisen mukaan juuri tämä vuorovaikutus opettajan ja oppilaan välillä on keskeisessä roolissa. Jos opettajalla ja oppilaalla on hyvä keskinäinen vuorovaikutus, kokee oppilas koulunkäynnin mielekkäämmäksi ja tämän kautta hyvinvointi koulussa kasvaa. (Raatikainen 2011, 20.) Tutkimuksemme yksi oppilaista ei kokenut opettajaa ja avustajaa mukavaksi, ainaakaan haastatteluhetkellä. Näin ollen voimme olettaa, että tämä kyseinen oppilas ei välttämättä saa motivaatiota koulunkäyntiin opettajilta. Yksi oppilas sen sijaan ei ollut aikaisemmin tullut toimeen opettajiensa kanssa, kun taas nyt oppilas koki suhteensa opettajaan ja avustajaan hyvänä, mikä on varmasti johtanut myös koulumotivaation parantumiseen. Yleisesti JOPO-luokan oppilaat kokivat suhteensa opettajaan ja avustajaan hyvinä, joten se on saattanut vaikuttaa positiivisesti heidän koulumotivaatioonsa.

8 Pohdinta

Kaiken kaikkiaan tutkimuksemme onnistui mielestämme yllättävänkin hyvin, ottaen huomioon tiukan aikataulun ja kokemattomuutemme tutkijoina. Aikataulumme vuoksi jouduimmekin tekemään tutkimuksen haastatteluosuuden ennen teoriaosuuden kirjoittamista. Kun saimme idean tehdä opinnäytetyön Laukaan JOPO-luokasta, oli kevät jo sen verran pitkällä että haastattelut oli tehtävä ensimmäisenä, ennen koulun loppua. Yleensä teoriaosuus tehdään tutkimuksissa ennen haastatteluja, jolloin haastattelukysymysten tekemiseen saa paremmin tukea teoriaosuudesta. Pohdimme sitäkin mahdollisuutta, että olisimme tehneet haastattelut vasta seuraavan vuoden oppilaille, jolloin olisimme ehtineet kirjoittaa teoriaa ensin, mutta tulimme siihen tulokseen että haluamme tehdä haastattelut oppilaille joilla JOPO-vuosi on jo päättymässä. Koska Anni oli ollut harjoittelussa JOPO-luokalla ja Elina käynyt myös tutustumassa JOPO-luokan toimintaan, arvelimme että myös oppilaiden kannalta oli mielekkäämpää, että haastattelijat olivat nuorille jo ennestään tuttuja.

Tutkimuksen valinta tuntui tärkeältä nuorten kannalta koska mielestämme on oleellista että nuoret kokevat tulleet kuulluiksi. Se että olimme kiinnostuneet juuri JOPO-luokkalaisista ja heidän kokemuksistaan, saattoi olla jollekin nuorelle voimauttava kokemus. Pyrimmekin antamaan nuorille tilaisuuden kertoa tuntemuksistaan mahdollisimman vapaasti ja antamaan tilaa nuorten omille kokemuksille. Tämä oli toisaalta yllättävän haastavaa, minkä huomasimme litterointivaiheessa.

Jouduimme jättämään joitakin vastauksia myös pois lopullisesta työstämme, sillä huomasimme johdatelleemme liikaa kysymyksellämme vastausta. Tämä oli meille molemmille ensimmäinen haastattelu ja tutkimus, joten tilannetajumme haastatteluvaiheessa ei aina ollut ihan kohdallaan. Välillä huomasimme puhuneemme liikaa itse ja toisaalta emme osanneet aina esittää tarpeellisia lisäkysymyksiä. Joissakin tilanteissa kuitenkin osasimme toimia tilanteen

mukaan ja esittää tutkimuksen kannalta tärkeitä lisäkysymyksiä. Uskomme, että jos tekisimme vastaavan haastattelun uudelleen, osaisimme jo kiinnittää näihin asioihin paremmin huomiota.

Itse haastattelutilanteesta pyrimme tekemään mahdollisimman rennon. Saimme käyttöömmme rauhallisen tilan, mutta olisimme toivoneet vielä rennompia olosuhteita. Nyt meillä oli pöytä ja tuolit ja osaa oppilaista jännitti myös pöydällä ollut nauhuri. Ihanteellinen tila olisi mielestämme ollut rauhallinen sekä sellainen että sinne olisi voinut asettua rennosti, esimerkiksi sohvalle. Mietimme myös haastattelua koulun ulkopuolella, tällöin tila olisi ollut parhaimmillaan ”nuorten omalla maaperällä” kuten nuorisotilassa, tällöin haasteena tosin olisi ollut nuorten paikalle saanti.

Se että teimme haastattelun kouluympäristössä ja koulupäivän aikana on saattanut vaikuttaa joidenkin vastauksiin. Teimme haastattelussa selväksi, ettemme kerro haastateltavien yksittäisiä vastauksia tunnistettavasti eteenpäin, mutta oppilaita saattoi silti jännittää että vastaukset tulevat tutkimustamme varten. Tämä on saattanut vaikuttaa vastauksiin. Kysyimme haastatteluun lupaa niin oppilailta, kuin heidän vanhemmiltaan ja osallistuminen oli vapaaehtoista.

Mietimme oppilaiden motiiveja osallistua tutkimukseen. Joillekin haastattelu koulupäivän aikana saattoi tuoda mukavasti taukoa oppituntiin, joitakin saattoi houkutella paikalle myös tarjoamamme kahvi ja pulla. Uskomme että osalla motiivina oli kuitenkin myös halu osallistua JOPO-luokkaa koskevaan tutkimukseen ja sen myötä auttaa JOPO-luokkia jatkossa kehittymään. Tämän tulkitsimme joidenkin vastauksista ja yksi sanoikin suoraan, ettei JOPO-luokkia pidä lopettaa.

Kysyimme haastattelussa nuorten ikää, mutta tajusimme vasta analysointivaiheessa tämän olevan huonosti muotoiltu kysymys. Vastauksista ei ilmene mi-

nä vuonna nuoret ovat syntyneet, joten on vaikea sanoa luokan ikäjakaumaa tarkasti. Tiedustelimme myös oppilaiden päivärytmin mahdollisista muutoksista. Osalla päivärytmi sanana ei ollut tuttu ja jouduimme avaamaan käsitettä haastatteluissa. Kysyessämme tarkentavia kysymyksiä aiheesta, saatoimme johdatella joitakin vastauksia siten, että vastaus ei ollut enää luotettava, sillä se saattoi olla sellainen, jonka oppilas oletti meidän haluavan vastaukseksi.

Oppilaille vaikea tuntui olevan myös kysymyksemme siitä, olisiko nuori itse tai opettaja voineet tehdä jotain toisin. Emme saaneet tähän juurikaan vastauksia ja oletammekin kysymyksen olleen liian laaja. Lähes kaikki vastasivat kysymykseen ”ei”. Harva jäi pohtimaan kysymystä lainkaan. Kun pohdimme mitä muuta olisimme voineet tehdä toisin, niin olisimme voineet viedä koululle haastattelulupalaput vanhemmille hieman aikaisemmin, sillä nyt jouduimme odottelemaan lappuja ja keräämään osan lapuista vasta haastattelupäivänä. Nyt emme tiedäneet ennen varsinaista haastattelupäivää kuinka monta haastateltavaa tutkimukseemme saamme. Veimme nyt haastattelulupalaput koululle noin viikkoa ennen haastattelua. Niiden palautuminen oppilailta vei kuitenkin odotettua kauemmin.

Raatikaisen tutkimuksessa sanotaan, että noin joka kymmenennellä nuorella on ongelmia kiinnittyä kouluun. Tunnusmerkkejä tälle on se, että nuoret kokevat, etteivät he kuulu joukkoon. Tätäkin useampi nuori kokee ystävien saannin koulusta haasteellisena. (Raatikainen. 2011, 16.) Mielestämme tämä on huolestuttavan suuri luku sosiaalisen pääoman kannalta. Juuri tällaisia nuoria voi JOPO-luokka auttaa selviytymään peruskoulusta sekä saada aikaan tunteen siitä, että he kuuluvat joukkoon. Toivoisimmekin tutkimuksemme auttavan JOPO-luokkaa jatkossa, että mahdollisimman moni nuori voisi saada edelleen apua peruskoulun suorittamiseen yksilöllistetysti sekä keinon kiinnittyä yhteiskuntaan. Myös yhden oppilaan oma toive oli samansuuntainen meidän kanssamme. JOPO-luokka voi näyttää helpolta tavalta säästää, sillä luokkakokoja kasvatetaan jatkuvasti säästöjen toivossa. Kuitenkin uskoisimme tämän ole-

van huono säästökohde, sillä myöhemmin kulut voivat olla moninkertaiset sekä jo syrjäytyneitä nuoria on usein haastavampaa auttaa.

Mielestämme tutkimuksemme on erityisen ajankohtainen ja tarpeellinen. Jos JOPO-luokan avulla saadaan muutamakin sellainen oppilas, joka siihen ei olisi muuten pystynyt, suorittamaan peruskoulu loppuun, ollaan oikeilla jäljillä. Tämän kautta pystytään ehkäisemään syrjäytymistä ja säästämään yhteiskunnan varoja. Ennaltaehkäisevän työn merkitystä ei voida liikaa korostaa tässäkin yhteydessä. Ennen kaikkea on kuitenkin oleellista näiden oppilaiden oma kokemus siitä, että he ovat saaneet apua ja he pystyvät selviytymään elämässään eteenpäin. Jokaisen henkilökohtainen pystyvydentunne lisää elämänlaatua ja mahdollisuuksia.

Hieman haasteellista tutkimuksen raportoimisen kannalta oli, että molemmat meistä tekivät töitä samaan aikaan. Yhteisen ajan järjestäminen oli välillä melko vaikeaa ja vaatikin molemmilta uhrauksia. Syksyn vapaa-aikamme onkin mennyt pääasiassa tämän tutkimuksen parissa. Sitäkin palkitsevampaa on nyt saada tämä tutkimus päätökseen, vaikkakin se tuntuu samaan aikaan hiukan haikealta.

Pohdimme tutkimuksemme aikana mahdollisia jatkotutkimusaiheita. Niitä on paljon, koska aiheesta emme löytäneet juurikaan aiempia tutkimuksia. Mielestämme olisi tarpeellista laajentaa vastaavaa tutkimusta muihin JOPO-luokkiin, myös alueellisesti sekä valtakunnallisesti, sillä omamme rajautui vain Laukaa-seen. Olisi myös kiinnostavaa selvittää lisäksi opettajien näkökulma ja ajatukset. Pidemmällä aikavälillä voisi olla mielenkiintoista selvittää, kuinka JOPO-luokan käyneiden oppilaiden elämä on mennyt. Voisi olla kiinnostavaa selvittää kuinka heidän jatko-opiskelunsa on mennyt ja ovatko he mahdollisesti työllistyneet. Myös jo aikuisiän saavuttaneilta entisiltä JOPO-luokan oppilailta olisi hyvä tilaisuus kysellä, kuinka he kokevat JOPO-luokan vaikuttaneen heidän

elämäänsä. Jatkotutkimusaiheita on lähes rajattomasti ja vain tutkijan oma mielenkiinto ja luovuus ovat rajana uusille tutkimuksille ja näkökulmille.

Kuten jo johdannossa mainitsimme, on tämä tutkimuksen teko ollut meille tutkimusmatka uuteen maailmaan. Vaikka matkallamme olemme kohdanneet karikoita, nyt olemme saaneet matkamme päätökseen ja oppineet paljon tämän prosessin myötä. Silmämme ovat avautuneet syrjäytymiselle ja etenkin sen ehkäisylle. Jo pienet teot voivat olla merkityksellisiä ja kannatella jotain toista ihmistä pitkälle elämässä. Toivommeikin tämän tutkimuksemme olevan silmiä avaava myös sen lukijalle ja antavan innostusta jatkotutkimuksille.

Lähteet

Aaltola, J., Valli, R. 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2 – näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus

Alanen, L., Salminen, V-M. & Siisiäinen, M. 2007. Sosiaalinen pääoma ja paikalliset kentät. Jyväskylä. Jyväskylän yliopistopaino

Alatupa, S., Karppinen, K., Keltikangas-Järvinen, L., Savioja, H. 2007. Koulu, syrjäytyminen ja sosiaalinen pääoma – Löytyykö huono-osaisuuden syy koulusta vai oppilaasta?. Helsinki: Edita Prima Oy

Eskuri, T. 2012. Nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisy - kouluterveydenhuollon merkitys. Opinnäytetyö. Lohja: Laurean ammattikorkeakoulu

Fusco, D. 2012. Advancing youth work - current trends, critical questions. New York: Routledge

Harisalo, R. & Miettinen, E. 2010. Luottamus – pääomien pääoma. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino

Huhtanen, K. 2011. Tehostettu tuki perusopetuksessa. Työvälineeksi pedagoginen ennakointi. Juva: Bookwell Oy

Hyypä, M. 2002. Elinvoimaa yhteisöstä – sosiaalinen pääoma ja terveys. Keuruu: PS-kustannus

Ikonen, O. & Virtanen, P. 2003. HOJKS 2 – yksilölliset opetussuunnitelmat ja opetus. Juva: WS Bookwell Oy

Jyväskylän yliopisto. Sosiaalinen pääoma. n.d. Viitattu 5.11.2013.
<http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/sosiaalinen-paaoma>

Koivula, P. (toim.) 2005. Selviytymisen polkuja – opetusjärjestelyt oppilaan tukena. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy

Korkiamäki, R. 2013. Kaveria ei jätetä! Sosiaalinen pääoma nuorten vertais-suhteissa. Tampere: Suomen yliopistopaino Oy

Laine, T., Hyväri, S. & Vuokila-Oikkonen, P. 2010. Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Latvia: Kustannusosakeyhtiö Tammi

Lehtoranta, P. & Reinola, O. 2007. Haastava nuori ammattia oppimassa – Miten toimin nuoruusikäisen kanssa koulussa tai työpaikalla? Helsinki: Yliopistopaino

Lund, P. 2006. Torjuttu toivottomuus. Juva: PS-kustannus.

Nuorten koulutuksen keskeyttäminen ja sen hinta. n.d. Viitattu: 29.11.2013
www.sosiaalikehitys.com/uploads/Nuorten_syrjaytymisen_kustannukset.pdf

Poikela, E. 2005. Oppiminen ja sosiaalinen pääoma. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy

Raatikainen, E. 2011. Luottamus koulussa – Tutkimus yhdeksännen luokan oppilaiden luottamus- ja epäluottamuskertomuksista ja niiden merkityksestä oppilaiden kouluarjessa. Helsinki: Yliopistopaino

Riutta, A. & Salomaa, S. 2010. ”Ihan syötävää” Joustavan perusopetusluokan näkemyksiä kouluruoasta. Opinnäytetyö.
http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/12313/Riutta_Anni_Salomaa_Sofia.pdf?sequence=1

Ruuskanen, P. 2002. Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi – Näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Keuruu: PS-kustannus

Saaranen-Kauppinen & Puusniekka. 6.3.2 Teemahaastattelu. Viitattu: 30.10.2013. www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html

Sivonen, M. 2006. JOUSTAVA PERUSOPETUS (JOPO) PERUSKOULUSSA –mahdollisuus vähentää nuorten syrjäytymistä. Jyväskylä: Kehittämishanke-raportti

Suomen peruslaki. Laki perusopetuslain muutoksesta. Viitattu 7.12.2013.
www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2003/20030477

Suutari, M.(toim.) 2001. Vallattomat marginaalit – Yhteisöllisyyksiä nuoruudessa ja yhteiskunnan reunoilla. Helsinki: Yliopistopaino Oy

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Sosiaalinen pääoma. n.d. Viitattu 5.11.2013.
www.thl.fi/fi_FI/web/kaventaja-fi/eriarvoisuus/hyvinvointi/sosiaalinen-paaoma

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Syrjäytymisen ehkäisy on aloitettava varhain kaikissa arjen kehitysympäristöissä. n.d. Viitattu 23.11.2013.
www.thl.fi/fi_FI/web/fi/uutinen?id=32574

Tilastokeskus. Teemahaastattelu. n.d. Viitattu: 30.10.2013.
www.stat.fi/virsta/tkeruu/04/03/

Vilkka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi

Yhteiskuntatieteellinen tietarkisto. Menetelmäopetus. n.d. Viitattu:
30.10.2013. www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/

Yhteiskuntatieteellinen tietarkisto. n.d. Viitattu 5.11.2013
www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_2_1.html

Liitteet

Liite 1 Haastattelulupa vanhemmilta

Hei JOPO-luokkalaisten vanhemmat!

Olemme kaksi kolmannen vuoden sosionomi-opiskelijaa Jyväskylän ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä tämän kevään ja ensi syksyn aikana aiheenamme Laukaan JOPO-luokka. Opinnäytetyössämme pyrimme selvittämään JOPO-luokkalaisten omia kokemuksia ja JOPO:n vaikuttavuutta. Tutkimusaineisto kerätään yksilöhaastatteluin ja tarkoituksenamme olisi haastatella kaikkia Laukaan JOPO-luokkalaisia, jotta saisimme aineistostamme riittävän kattavan. Haastattelut toteutetaan toukokuun 2013 aikana koulupäivän yhteydessä.

Haastattelut nauhoitetaan ja aineisto ei tule kenenkään muun kuin meidän käyttöömme. Säilytämme aineiston ehdottoman luottamuksellisesti ja hävitämme sen työn valmistuttua. Ketään yksittäistä oppilasta tai hänen tietojään ei voi tunnistaa valmiista työstämme.

Tutkimusta ja haastatteluja varten tarvitsemme niin oppilaan itsensä kuin teidän vanhempien suostumuksen. Palautattehan tämän lapun täytettynä oppilaan mukana viimeistään perjantaihin 10.5. 13 mennessä. Jos teillä on jotain kysyttävää tutkimukseen liittyen, voitte ottaa meihin yhteyttä puhelimitse tai sähköpostilla.

Rastita sopiva vaihtoehto:

Annan luvan lapseni osallistumiseen [☐]

En anna lupaa lapseni osallistua [☐]

Huoltajan allekirjoitus:_____

Kiitos yhteistyöstä!

Ystävällisin terveisin

Anni Castrén

Elina Karstinen

p.xxxxxxxxxx

p. xxxxxxxxxxxx

sähköposti@student.jamk.fi

sähköposti@student.jamk.fi

Liite 2 Haastattelukysymykset

Perustiedot

1. Nimi?
2. Ikä?

Hakeutuminen JOPO-luokalle

3. Minkä takia olet hakenut JOPO-luokalle?
4. Keneltä sait idean hakemiseen alun perin?

Koulunkäynti JOPO:ssa

5. Mikä JOPO:ssa on ollut parasta?
6. Millaista koulunkäynti on JOPO:ssa?
7. Ovatko kouluarvosanasi parantuneet JOPO:ssa?
8. Mikä JOPO:ssa on ollut sinulle vaikeaa?
9. Millä tavalla poissaolosi ovat muuttuneet JOPO:n myötä, jos ovat muuttuneet?
10. Mikä on suurin ero siihen aikaan, kun et vielä käynyt JOPO-luokkaa?
11. Millä tavalla päivärytmisi on muuttunut JOPO:n myötä, jos on muuttunut?

Työharjoittelu

12. Missä olet ollut työharjoitteluissa?
13. Kuinka olet viihtynyt niissä?

Sosiaaliset suhteet

14. Millaisia ovat JOPO-luokan opettajat mielestäsi?
15. Oletko saanut uusia kavereita Joposta?
16. Mitä mieltä olet luokkanne ryhmähengestä?
17. Tuleeko mieleen jotain, jota olisit itse tai opettajat olisivat voineet tehdä toisella tavalla Jopossa?

Tulevaisuus

18. Mihin olet hakenut jatko-opintoihin?
19. Koetko, että olet saanut Joposta apua jatko-opintoja varten (työharjoittelut).
20. Mistä haaveilet tulevaisuudessa?
21. Saako soittaa kesällä ja kysyä oletko saanut opiskelupaikkaa? Jos saa, puhelinnumero?

